

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

САДРЖАЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

1. Увод
2. Полазне основе за израду школског програма за четвртиразред
3. Сврха, циљеви и исходи школског програма
4. Листа предмета за четвртиразред
5. Облици васпитно-образовног рада којима се остварују обавезни и изборни предмети
6. Циљеви, садржаји и активности попредметима
7. Додатна настава
8. Допунска настава
9. Појачана настава за ученике који слабије напредују
10. Час одељенског старешине
11. Секције

2. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА ЗА ЧЕТВРТИРАЗРЕД

- Правилник о Програму наставе и учења за 4. разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17 и 27/18 – др. закон)
- Извештај о раду школе у претходној школској години
- Услови рада школе
- Образовне потребе ученика, родитеља и локалне заједнице
- Опште основе школског програма
- Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 52/11 и 55/13)
- Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС”, бр. 55/13)

3. СВРХА, ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Сврха: квалитетно образовање и васпитање, оспособљавање ученика за стицање знања и вредности које му омогућују да успешно остварује сопствене потребе и интересе.

Циљеви:

- 1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју ученика;
- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- 4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- 6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, развијање међупредметних компетенција за потребе савремене науке и технологије;
- 10) развој свести о себи, развој стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- 11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 12) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- 13) развијање позитивних људских вредности;
- 14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
- 15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности, развој толеранције и уважавање различитости;

16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;

17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;

18) повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

Исходи: ученик зна самостално и одговорно да доноси одлуке; зна самостално да учи; развијене су социјалне и моралне вредности код ученика; поштује права деце, људска и грађанска права.

4. ЛИСТА ПРЕДМЕТА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

Ред. број	ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ТРЕЋИ РАЗРЕД	
		Нед.	Год.
1.	Српски језик	5	180
2.	Енглески језик	2	72
3.	Математика	5	180
4.	Природа и друштво	2	72
5.	Ликовна култура	2	72
6.	Музичка култура	1	36
7.	Физичко и здравствено васпитање	3	108
8.	Пројектна настава	1	36

Ред. број	ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ		
1.	Верска настава / Грађанско васпитање	1	36

Допунска и додатна настава ће се реализовати из српског језика и математике са годишњим фондом од по 36 часова . Остали облици образовно-васпитног рада су: час одељењског старешине; слободне активности (ликовне, друштвене, хуманитарне, спортске и културне активности) и екскурзије.

5. ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈУ ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

Облик обазовно- васпитног рада	недељни бр. часова	годишњи бр. часова
1. Редовна настава	22	792
2. Дигитални свет	1	36
3. Допунска настава	1	36
4. Додатна настава	1	36
5. Настава у природи	6 до 10 дана годишње	

Остали облици васпитно-образовног рада

1.	Час одељењског старешине	1	36
2.	Ваннаставне активности	1-2	36-72
3.	Екскурзија	1-3 дана годишње	

6. ЦИЉЕВИ, САДРЖАЈИ И АКТИВНОСТИ ПО ПРЕДМЕТИМА

СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ Циљ наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Разред: четврти

Годишњи
фонд 180 часова
часова

ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПРЕДМЕТА

Садржаји су подељени на наставне теме:

1) КЊИЖЕВНОСТ

ШКОЛСКА ЛЕКТИРА

Поезија

1. Шаљива народна песма Женидба врапца Подунавца
2. Војислав Илић: Јесен/Владислав Петковић Дис: Зима
3. Момчило Мошо Одаловић: Молитва за маму
4. Мирослав Антић: Космонаутска песма
5. Бранко Миљковић: Песма о цвету
6. Добрица Ерић: Завичај/Отаџбина је наша очевина/МомчилоМошо Одаловић: Птице косовчице
7. Мирослав Антић: Прва љубав/Најљубавнија песма/Алексије Марјановић: Љубав
8. Бранко Ћопић: Месец и његова бака/Десанка Максимовић: Пауково дело
9. Бранислав Црнчевић: Кад би мени дали један дан

10. Владимир Андрић: Дај ми крила један круг
11. Народна песма Милош у Латинима
12. Народна песма Јетрвица адамско колено

Проза

1. Народна прича о животињама: Међед, свиња и лисица
2. Народна приповетка: Најбоље задужбине
3. Народна приповетка: Ветар и сунце
4. Народна бајка: Пепељуга
5. Бранислав Нушић: Прва љубав (одломак из Аутобиографије)
6. Бранислав Црнчевић: Босоноги и небо
7. Гроздана Олујић: Стакларева љубав
8. Светлана Велмар Јанковић: Стефаново дрво
9. Лав Николајевич Толстој: Врабац и ласте/Два мраза
10. Драган Алексић: Позориште на небу
11. Весна Алексић: Детективско срце
12. Ханс Кристијан Андерсен: Ружно Паче – читање унаставцима

Драмски текстови

1. Гвидо Тартаља: Подела улога
2. Љиљана Крстић: Кад пролеће дође
3. Дејан Алексић: Слава

Научнопопуларни и информативни текстови (из књига, енциклопедија и часописа за децу)

- о нашим знаменитим књижевницама, сликаркама и научницама;
- о природним лепотама и културним знаменитостима Србије;
- о занимљивим предели, обичајима у свету
- бонтон.

ДОМАЋА ЛЕКТИРА

1. Милован Данојлић: Избор из поезије за децу
2. Драган Лукић: Избор из поезије за децу
3. Јасминка Петровић: О дугмету и срећи
4. Рене Гијо: Бела Грива
5. Ерик Најт: Леси се враћа кући
6. Александар Поповић: Пепељуга

ДОПУНСКИ ИЗБОР (са наведеног списка или по сопственом избору бирају се три дела)

1. Избор драмских текстова за децу
2. Бранко В. Радичевић: Песме о мајци
3. Светлана Велмар Јанковић: Књига за Марка/Очаране наочаре
4. Горан Петровић: Разлике
5. Едмондо де Амичис: Срце
6. Јохана Шпири: Хајди
7. Михаел Енде: Бескрајна прича (одломак)
8. Астрид Линдгрен: Пипи Дуга Чарапа
9. Златко Васић: Чаробно путовање
10. Урош Петровић: Мартинина велика загонетна авантура
11. Гордана Тимотијевић: Сличице/Владимир из чудне приче
12. Угљеша Шајтинац: Чарна и Несвет
13. Момо Капор: Сања
14. Весна Алексић: Брљиво срце

Књижевни појмови:

- шаљива народна песма,
- прича о животињама,
- особине народне епске песме,
- приповетка,
- роман за децу,
- персонификација,
- опис природе и ликова,
- приповедање у 1. и 3. лицу,
- сукоб драмских лица

ЈЕЗИК

Граматика и правопис

Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именовања врста непроменљивих речи).

Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе).

Појам субјекта; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат.

Појам предиката (глаголски предикат).

Појам објекта (именице у функцији објекта).

Прилошке одредбе за време, место и начин.

Речи и групе речи у функцији субјекта, објекта и прилошких одредаба; придев уз именицу у служби атрибута у оквиру групе речи која има службу субјекта или објекта.

Управни говор (трећи модел).

Велико слово: имена становника држава и насеља; називи улица и тргова; имена из уметничких дела – примери из обрађених дела (нпр. Ружно Паче...); устаљена и посебно наденута имена животиња; називи институција, предузећа и установа, манифестација; устаљена имена историјских догађаја и личности (усклађено са предметом Природа и друштво).

Речца ли; скраћени упитни облик је ли (је л') према узрочномвезнику јер.

Предлог са уз заменице (нпр. са мнош, с њом и сл.).

Писање вишечланих бројева.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавањетекста у целини и по деловима (по датом плану); причање у дијалошкој форми (уношење дијалога, управног говора у структуру казивања); описивање односа међу предметима, бићимаи појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл.

Речи истог облика, а различитог значења; речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова); устаљенијезички изрази.

Разгледница, честитка, писмо.

Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе.

Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценскоприказивање драмског/драматизованог текста и сл.

Правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица Ви из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца ли, предлог са,вишечлани бројеви).

Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштенеречи; асоцијације.

Лексичко-семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју.

I. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.

Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневnoj формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабровати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Наставне методе: дијалoшка, монолошка, писаних радова, рад на тексту, аналитичко- синтетичка метода, истраживачка метода...

Активности наставника: осмишљава и организује наставу (рад), започиње и води разговор, чита, диктира, излаже градиво, слуша, демонстрира, подстиче и мотивише ученике, даје упутства за рад, посматра, прати и процењује рад ученика...

Активности ученика: слуша, учествује у разговору, анализира, образлаже мишљење, чита, пише, прича, рецитије, примењује научено у новим околностима, уочава појединости, разуме садржај текста који му се чита, решава задатке, прави тематски речник, сарађује, црта...

Корелација са другим предметима: музичка култура, физичко и здравствено васпитање, математика, свет око нас, ликовна култура, пројектна настава, грађанско васпитање

Наставна средства и помагала: уџбеници, дигитални уџбеници и садржаји, наставни листови, апликације, звучна читанка, дечја штампа, објекти непосредне околине, дидактички материјали, мулти медијалне презентације, позоришне представе, лектира, тестови, фотографије, плакати...

Међупредметне компетенције: комуникативна, за учење, за сарадњу, рад с подацима и информацијама, естетичка, решавање проблема, дигитална...

КЊИЖЕВНОСТ

У настави књижевности најважније је код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела.

У разговору са ученицима треба неговати способност ученика да опишу доживљај прочитаних књижевних дела, изнесу мишљење о њима, да разумеју најразличитије особине и поступке ликова и донесу суд о њиховим поступцима и особинама, као и о различитим догађајима у тексту.

Читање захтева време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Посебно је важно што књижевност код ученика развија емпатију, тиме што се ученици уживљавају у естетски свет дела и емотивно га проживљавају.

Настава књижевности јача национални и културни идентитет ученика, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и књижевности и културе других народа.

Школска лектира је разврстана по књижевним родовима – поезија, проза, драмски текстови за децу и обогаћена избором на- учнопопуларних и

информативних текстова.

Обавезни део школске лектире састоји се, углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али и репрезентативних дела за децу из светске књижевности.

Домаћа лектира обухвата значајна поетска и прозна дела деце књижевности.

Уз обавезни списак дела за обраду додат је допунски избор текстова за домаћу лектуру (предлози за читање).

Избор дела школске и домаће лектире примерен је узрасту ученика. Поред дела из белетристике, програмом се подстиче и упознавање ученика са нашим знаменитим списатељицама, уметницама, научницама које су оставиле значајан траг у српској култури; са природним лепотама и културним знаменитостима Србије; са занимљивим пределима, народима, обичајима у свету, са правилима лепог понашања у породици и школи, кроз избор научно-популарних текстова из књига, енциклопедија и часописа.

У допунски корпус лектире уведена су бројна савремена књижевна дела за децу, која су по својој мотивској или тематској сродности блиска ученицима.

Циљ је био да се пружи могућност ученицима и учитељима да се обрадом таквих дела развија имагинација и емпатија, чиме се богати читалачко искуство ученика и осавременује приступ у настави. Текстови из допунског дела лектире могу да послуже учитељу и при обради наставних јединица из граматике, као и за обраду и утврђивање садржаја из језичке културе. Дела која неће обрађивати, наставник треба да препоручи ученицима за читање у слободно време.

Током обраде књижевних текстова ученици развијају прва литерарно-естетска искуства и формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да износе своје ставове и образлажу их примерима из текста.

При тумачењу текстова из школске и домаће лектире треба разликовати књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; одредити тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; именовати позитивне и негативне особине ликова; уочити битне појединости у описима бића и природе; уочити природу ху-мора у књижевном тексту и разумети идеје књижевног дела.

Ученик треба да уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа, рима и ритам), запази персонификацију у књижевном делу и разуме њену улогу; разликује описивање, приповедање и дијалог у књижевном делу; прави разлику између приповедања у 1. и приповедања у 3. лицу у књижевном тексту; уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив) и уочи супротстављеност лица у драмском тексту.

Развијање књижевних појмова код ученика не подразумева учење дефиниција, већ именовање и описно образлагање појма и уочавање улоге одређеног појма у књижевно-уметничком тексту. Књижевни појмови се најпре уочавају уодговарајућем тексту, а затим се тумачи њихова функција. Приликом обраде лирских, епских и драмских текстова за децу ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности које настају поводом дела (изражајно рецитовање лирске песме, читање прозног текста интерпретативно, сценски наступ – извођење драмског текста, драмска игра, драмски дијалози, гледање деце позоришне представе и филмова за децу, снимање и коментарисање драматизованих одломака).

Часови књижевности могу се употпунити коришћењем дигиталних садржаја. Наставницима и ученицима могу бити од велике помоћи аудио записи, на којима се чује како глумци изражајно и интерпретативно назују изабране текстове. Такође, у наставу треба увести разноврсне стваралачке активности којима се врши систематизација обрађених садржаја (игре асоцијација, креативне слагалице, интерактивни задаци и квизови). Књижевна дела која су доживела позоришно извођење или екранизацију могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевне и позоришне/филмске (адаптиране, измењене) фабуне и сценског израза (народна бајка Пепељуга и Поповићева драма Пепељуга, екранизација бајке Ружно Паче, романа Леси се враћа кући, Аутобиографије, Пипи Дуга Чарапа), чиме ученици упознају природу различитих медија

и развијају своју медијску писменост. Путем упоредне анализе филма и књижевног дела, ученици ће увидети да је филм независно уметничко остварење, као и да је књижевни текст инспиративан предлог за ново, оригинално уметничко дело. Корелативност је омогућена адекватним комбиновањем обавезних и изборних дела. Исти текст може се повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или основном тону, у склопу пројектне наставе, која се базира на исходима, а не на садржајима учења. Међупредметну повезаност учитељи успостављају, пре свега, са наставом природе и друштва, ликовне културе, музичке културе, верске наставе и грађанског васпитања. Препоручује се да ученици у настави користе електронски додатак уз уџбеник, уколико за то постоји могућност у школи. ЈЕЗИК У настави језика ученици овладавају граматичким и право- писним правилима стандардног српског језика која ће примењивати у писаној и говорној комуникацији.

Граматика

Како би се приступило усвајању нових садржаја, неопходно је да се добро утврде знања из морфологије: врсте речи и њихове граматичке категорије. У оквиру нових садржаја потребно је на примерима показати да неке речи мењају облик, а неке не (ту се пре свега подразумева промена именица, заменица и придева по падежима, и глагола по временима). Важно је да ученици уоче речи које не мењају свој облик (ту пре свега мислимо на прилоге који немају компарацију, предлоге, везнике и типичне речце, без навођења њихових назива). Пре увођења нових садржаја из синтаксе треба обновити знања о реченици и разликовању различитих врста реченица по облику и значењу. У четвртном разреду уводи се појам реченичних чланова и појам службе (функције) речи у реченици. Служба субјекта усваја се на примерима именица и личних заменица. Треба јасно указати на разликовање врсте речи (именица, заменица) и службе (субјекат). Глагол као врста речи јавља се у служби предиката. Усвајање предиката треба започети са примерима глагола у презенту, а затим са примерима глагола у прошлом и будућем времену, уз указивање на разликовање простих облика у садашњем и сложених у прошлом и будућем времену.

Посебно треба истаћи примере типа Дечак је јуче читао (када помоћни глагол није уз нелични глаголски облик).

Именице поред службе субјекта могу имати и службу објекта. На јасним и неспорним примерима објаснити појам објекта (нпр. Дечак чита књигу.). Уз обраду објекта може се указати и на промену облика речи (књига: књигу).

Атрибут треба објаснити преко примера када је придев уз именицу, у оквиру групе речи са службом субјекта или објекта (не у оквиру прилошких одредаба). Кроз примере треба показати да у служби субјекта, објекта и прилошких одредаба за место, време и начин могу бити речи и групе речи. Усвајање реченичних чланова треба да иде постепено од најједноставнијих примера ка сложенијим.

Прво се дају примери са једном речи у служби субјекта/објекта, а затим групе речи у истој функцији. Уз усвајање нових садржаја потребно је стално указивати на разликовање врста речи и њихове службе (функције) у реченици.

У претходним разредима обрађен је први и други модел управног говора тако да је неопходно направити систематизацију, а затим увести и трећи модел. Неопходно је моделе управног говора повезати са правописним правилима и употребом знакова навода и запете. Наставу граматике треба повезивати са наставом књижевности тако што књижевни текстови из програма могу послужити за граматичку анализу и послужити као пример употребе врста речи у реченици, службе речи у реченици и различитих врста реченица по облику и значењу. Примери треба да буду једноставни за анализу. Учитељ може и да прилагоди текст, тако да примери буду типични.

Правопис

Правописна правила ученици треба да усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз усвајање нових садржаја, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на ни- воу реченице и краћих текстова.

Писање имена становника држава и насеља, имена улица и тргова, назива институција, предузећа и установа, манифестација, као и писање устаљених имена историјских догађаја и историјских личности потребно је повезати са наставом предмета Природа и друштво.

Писање имена из уметничких дела и писање имена животиња потребно је повезати са наставом књижевности и обрадити на основу примера из обрађених дела (нпр. Ружно Паче, Пипи Дуга Чарапа, Леси и сл.).

Писање речце ли обрађено је у другом разреду, а сада се уводе и мало сложенији примери. Због честе погрешне употребе пожељно је посебно указати на разликовање скраћеног упитног облика је ли (је л') и узрочног везника јер (честе грешке: Јер имаш оловку? уместо Је л' имаш оловку? и сл.).

Писање предлога са уз заменице обрадити само уз типичне примере са мнош, с њом, с тобом и сл.

Писање вишечланих бројева треба повезати са наставом математике. Систематизација знања из правописа најбоље се постиже вежбањем на тексту, исправљањем грешака у тексту, диктатима и сл.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Један од основних задатака наставе језичке културе односи се на усавршавање језичкоизражајних средстава код ученика, односно на развијање, богаћење и унапређивање њихове језичке способности.

Област Језичка култура обухвата усмено и писмено изражавање. Наставни рад у овој области реализује се у садејству са другим двема областима: са језиком и књижевношћу, али и кроз самосталне наставне јединице. Ваљано усмено и писмено изражавање омогућава ученику да успешно учи и савлада и друге школске предмете.

Основни облици усменог и писменог изражавања (препричавање, причање, описивање) представљају темељне програмске садржаје за усавршавање и неговање језичке културе ученика.

У четвртном разреду требало би подстицати ученике да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин како усмено, тако и писмено. Препричавање је један од најпопуларнијих облика усменог и писменог изражавања у млађим разредима основне школе. Да не би постало импровизовано, свако препричавање мора да има свој циљ и планско усмеравање. Унапред би требало да се зна које ће садржаје ученик препричавати у наставним околностима. Избор треба да обухвати различите врсте текстова/садржаје. Потребно је усмеравати ученике како да одаберу чињенице, како да одвоје главно од споредног и мање битног и како да следе хронолошки ток садржаја. Потом, требало би водити рачуна о томе да се препричавају само они садржаји који испуњавају програмске захтеве и који су ученицима претходно протумачени/анализирани, предочени, објашњени. Будући да у четвртном разреду настава језичке културе усложњава и повећава захтеве на плану овог облика изражавања ученика, требало би их подстицати, између осталог, да препричавају текстове/садржаје у целини и по деловима, али има- јући у виду план препричавања. Потребно је и вредновати препричавање, тј. упутити ученике на мање или више успеле сегменте овог облика изражавања.

Причање представља стваралачко изражавање без обзира на то да ли је у питању стварност или фантазија, тј. да ли је реч о репродуковању неког доживљаја, догађаја и замишљеног садржаја (из света дечије маште). Најчешће се почиње са причањем доживљаја, па потом догађаја. За причање је потребан посебан интелектуални напор и развијеност језичке компетенције на одређеном нивоу што ће се одразити на избор тематске грађе и њених значајних појединости и на начин језичког уобличавања свих структурних елемената приче.

Потребно је указати ученицима да могу слободније да износе личне доживљаје, ставове, да буду маштовити и оригинални, да се емоционално и сликовито изражавају. Требало би водити рачуна о поштовању основних методичких начела која се односе на организацију овог вида језичког

испољаванја ученика: планирање, подстицање, усмеравање и вредновање. У четвртном разреду је посебно значајна корелација са садржајима из других двеју области (језика и књижевности), због чега би предност требало дати причању у дијалошкој форми, односно уношењу дијалога, управног говора у структуру казивања.

Описивање јесте најсложенији облик језичког изражавања на овом узрасту. Међутим, у мањој или већој мери, заступљено је у свакодневној комуникацији и зато је неопходно посветити му посебну пажњу. Због бројних узрастних ограничења у раду са најмлађим ученицима, овој врсти језичког изражавања потребно је приступити одговорно и уз поштовање принципа наставне условности и поступности приликом постављања захтева: оспособљавати ученика да пажљиво посматрају, уочавају, откривају, упоређују, па тек онда дату предметност да мисаоно заокруже и језички уобличе. Будући да се описивање често доводи у блиску везу са читањем и тумачењем текста (посебно књижевноуметничког), требало би стално усмеравати пажњу ученика на она места у овој врсти текстова која обилују описним елементима (опис односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл.), јер су то и најбољи обрасци за спонтаноусвајање описивања као трајне вештине у језичком испољаванју. Да би се ученици навикли да се клоне стереотипа при описивању, потребно их је подстицати да пишу о ономе што је њима блиско или што је на њих дубоко деловало. Циљеве и задатке ове врсте вежбања требало би постепено усложњавати – од једнолинијске дескрипције видљивог до промишљеног, аналитичког изражавања доживљаја стварности у којој ће бити истакнута самосталност и индивидуалност ученика. Стога се понекада описивање може комбиновати са методом разговора, графичким представљањем или са методом посматрања.

Остали општи методички приступи овом значајном облику језичког изражавања исти су или слични као и код препричавања и причања (од планирања, преко реализације планираних активности, до вредновања постигнутог и функционалног повезивања са сродним садржајима какви су и усмени и писмени вежбања за стицање, усавршавање и неговање језичке културе ученика). Обрада наставних садржаја који се односи на речи истог облика, а различитог значења и речи истог значења, а различитог облика, као и на устаљене језичке изразе требало би да се заснива на бројним примерима који су ученицима познати, јер би им помогли да боље разумеју и да употребљавају дате лексеме у спонтаној комуникацији, што би допринело обогаћивању њихове језичке продукције и унапређивању њихове комуникативне компетенције. Изузетно је значајно да се ове лексеме и устаљени изрази не изучавају изоловано, изван контекста, већ је потребно указати ученицима на њихову функцију у стварној језичкој употреби. Требало би, између осталог, разговарати са ученицима о посебним (стилским) ефектима које ове лексеме и фразеологизми имају у одређеном тексту. Ово градиво би требало повезати са наставом књижевности, будући да књижевно дело обилује лексичким слојевима, којима се изграђује и књижевни и језички укус ученика. Наставној јединици Разгледница, честитка, писмо требало би приступити функционално. Требало би подстицати ученике да сами напишу разгледницу, честитку или писмо, али би им требало, најпре, предочити одређена правила која се односе на ове облике писане комуникације. Пажњу би посебно требало усмерити на адресирање писма и разгледнице. Пожељно је повезати ово градиво са одговарајућим наставним јединицама из правописа. Помоћу књижевних и некњижевних текстова ученицима би требало указати на различите могућности употребе речи, синтагми и реченица у формалним/неформалним језичким ситуацијама, као и на промену њиховог значења у зависности од контекста. Током практичне наставе језичке културе ученицима би требало указати да је неопходно говорити онако како то захтева комуникативна ситуација и са њом ускладити језичке механизме. Изучавањем различитих врста текстова – линеарних и нелинеарних – кроз осмишљавање, организовање и реализовање бројних активности, код ученика би требало унапређивати читалачку компетенцију. Посебно би их требало усмеравати на то да промишљају о текстовима, да их анализирају, да језички исправно и јасно искажу своје мишљење о одређеном тексту, као и да повезујући информације изнете у тексту, изведу закључак. Пожељно је код ученика подстицати стратегије које читалац користи у сусрету са текстом, као што су, на пример: проналажење информација; повезивање и интерпретирање; промишљање и евалуирање. Не занемарујући узрастне и индивидуалне карактеристике ученика, требало би их оспособити да примене знања и вештине које ће им омогућити да коректно реше проблемске ситуације у различитим

контекстима у којима се читање одвија. Кохерентност представља значајно обележје текстуалне структуре и упућује на континуални карактер неког текста. Стога би у настави језичке културе требало оспособљавати ученике да правилно конципирају/структурирају текст/састав. На пример, требало би да састављају логички смислене текстове на основу задатих речи или да састављају текстове чија ће дужина бити ограничена. Такође, требало би их подстицати да осмисле више различитих почетака текста на исту задату тему или да осмисле више различитих завршетака наменски припремљеног и према захтеву прилагођеног недовршеног текста; да успостављају нарушен хронолошки или смислени поредак у задатом тексту и слично.

Свака од програмских вежби (правописне, језичке, лексичко--семантичке и говорне вежбе) планира се и реализује у наставном контексту у коме постоји потреба за функционалним усвајањем и функционалном применом датих језичких законитости и појава у новим комуникативним ситуацијама, као и потреба за утврђивањем, обнављањем или систематизовањем знања стеченог током наставе језика и наставе књижевности.

Говорне вежбе код ученика подстичу машту и креативност, али и дивергентно мишљење, због чега би их требало чешће примењивати у настави језичке културе. Потребно је да буду прецизно испланиране и детаљно организоване. Говорне вежбе су у функцији изграђивања доброг језичког укуса, елоквентности и флуентности у изражавању.

На овом узрасту адекватне могу бити следеће говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и слично.

Системска примена адекватних правописних вежби омогућава да теоријско правописно знање благовремено пређе у умење, као и да се стечена навика примене правописних правила испољи у практичној и спонтаној намени.

Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. У овом узрасту требало би примењивати просте правописне вежбе које су погодне за савлађивање само једног правописног правила из једне правописне области.

Приликом припреме правописних вежби требало би поштовати принцип поступности, систематичности, јединства теорије и праксе. Како би се успешније савладала програмом предвиђена правописна начела, погодне могу бити следеће правописне вежбе:

- диктат;
- управни говор (сва три модела);
- наводници;
- велико слово;
- заменица Ви из поштовања;
- спојено и одвојено писање речи (речца ли, предлог са, вишечлани бројеви).

Врсте језичких вежби потребно је одабрати у контексту наставног садржаја. То могу бити допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације и слично. Применом лексичко-семантичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику. Врсте ових вежби треба усагласити са интересовањима ученика и наставним садржајима. Развијању смисла за прецизно изражавање и разумевање значења речи и израза доприносе различите вежбе, на пример: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју.

Писмени задаци представљају најсинтетичнији облик деловања у развијању језичке културе ученика и могу недвосмислено указати на ефекте наставе српског језика и књижевности у цели

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Српски језик			Разред: 4.
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности			Годишњи фонд часова: 180
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
I КЊИЖЕВНОСТ	– чита са разумевањем различите врсте текстова; – укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове; – разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст; – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује позитивне и негативне особине ликова; – уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам); – тумачи идеје књижевног дела; – препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; – уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; – разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу;	Школска лектира • Поезија • Проза • Драмски текстови • Научнопопуларни и информативни текстови Домаћа лектира Књижевни појмови: • шаљива народна песма, • прича о животињама, • особине народне епске песме, • приповетка, • роман за децу, • персонификација, • опис природе и ликова, • приповедање у 1. и 3. лицу, • сукоб драмских лица. Провере знања из књижевности	- чита у себи; - чита изражајно; - исказује властито мишљење о прочитаном; - води дневник о прочитаним књигама; - учествује у дискусији, дебати; - учествује у квизовима, литерарним играма и такмичењима; - рецитије, глуми, драматизује, илуструје; - проучава књижевно дело и самостално решава постављене задатке;

	– преприча текст из различитих улога/перспектива; – уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); – уочи супротстављеност лица у драмском тексту; – усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела;		
II ЈЕЗИК Граматика, правопис и ортоепија	– повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику; – одреди основне реченичне чланове; – разликује врсту речи од службе речи у реченици; – поштује и примени основна правописна правила; – правилно пише сва три модела управног говора;	Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именовања врста непроменљивих речи). Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе). Појам субјекта; различите врсте речи (именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат. Појам предиката (глаголски предикат). Појам објекта (именице у функцији објекта). Прилошке одредбе за време, место и начин. Речи и групе речи у функцији субјекта, објекта и прилошких одредаба; придев уз именицу у служби атрибута у оквиру групе речи која има службу субјекта или објекта. Управни говор (трећи модел). Велико слово: имена становника држава и насеља; називи улица и тргова; имена из уметничких дела – примери из обрађених дела (нпр. Ружно Паче...);	- уочава у тексту примере језичке појаве; - истраживачки сагледава језичку појаву-упоређује, описује класификује; - илуструје и графички представља језичке појмове и њихове односе, - препознаје и примењује сазнато у новим примерима; - осмишљава и наводи нове примере; - вежба и утврђује научено;

		устаљена и посебно наденута имена животиња; називи институција, предузећа и установа, манифестација; устаљена имена историјских догађаја и личности (усклађено са предметом Природа и друштво). Речца ли; скраћени упитни облик је ли (је л') према узрочном везнику јер. Предлог са уз заменице (нпр. са мном, с њом и сл.). Писање вишечланих бројева.	
III ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	– чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст; – изводи драмске текстове; употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; – употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика; – препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији; – напише разгледницу, честитку, приватно писмо; – прилагоди језички израз комуникативној ситуацији – формалној и неформалној; – повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак; – правилно структурира текст;	Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану); причање у дијалошкој форми (уношење дијалога, управног говора у структуру казивања); описивање односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл. Речи истог облика, а различитог значења; речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова); устаљени језички изрази. Разгледница, честитка, писмо.	- препричава прочитано; - прича , описује, извештава; - пише приче, саставе, извештаје, води дневник; - осмишљава и учествује у квизовима и играма; - учествује у дискусији, дебати

	– учествује у предлагању садржаја и начина рада.	Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе. Говорне вежбе: рецитоване, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл. Правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица Ви из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца ли, предлог са, вишечлани бројеви). Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације. Лексичко-семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са датом речју.	
--	---	---	--

		Два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту	
Праћење и вредновање	- усмене провере; учествовање у активностима на часу; доношење прибора и потребне литературе; израда домаћих задатака; писмене провере по темама или наставним јединицама (5мин, 15мин, 45мин); писмени задаци; интерактивни квизови; групни рад;		
Начин прилагођавања	Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања. Наставник поступно задаје за рад на часу (од лакших ка тежим) даје и додатно време за њихово завршавање. Наставник обезбеђује и додатни прилагођени материјал(илустрације, наставне листиће кроз који проверава ниво усвојености градива)		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Енглески језик			Разред: 4
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ наставе и учења Страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ПОЗДРАВЉАЊЕ	- Поздрави и отпоздрави користећи најједноставнија језичка средства;	<i>Hi! Hello. Good morning/afternoon/evening/night. How are you? I'm fine, thank you, and you? Goodbye. Bye. See you (later/tomorrow). Have a nice day/weekend! Thanks, same to you!</i> (Интер)културни садржаји: Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.	Реаговање на усмени импулс саговорника (наставника, вршњака, аудио записа и слично); успостављање контакта при сусрету и усмено изражавање прикладних поздрава приликом разговора. Програм наставе и учења за стране језике у првом циклусу основног образовања и васпитања усмерен је на развој функцио- налних знања и заснован је на комуникативно дефинисаним исхо- дима учења, односно активностима које ученик успешно реализу- је користећи страни језик. Језичке активности слушања, читања, (раз)говора и писања у програму наставе и учења посматрају се интегративно, као нераздвојиве компоненте аутентичне комуника- ције појединца у било којој говорној заједници.
ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА	– представи себе и другог; – разуме једноставна питања личне природе и одговара на њих; – разуме једноставна упутства и налоге и реагује на њих; – саопшти једноставна упутства и налоге; – разуме позив на заједничку активност и на прикладан начин реагује на њега;	<i>What's the name of your school? What year/grade are you in? I'm in year 4/the fourth grade. Which class are you in? I'm in class 4₁ /4a, and you?</i> <i>Who are they? What are their names? She's Dunja and he's Mateja. They are not in year four/the fourth grade. They're in year three/the third grade.</i> <i>This is our head teacher, Mrs Parsons</i> Присвојни придеви: <i>my, your...</i> Показне заменице: <i>this/that, these/those.</i> <i>Have got</i> за изражавање поседовања.	– циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишље- ним контекстима од интереса за ученике у атмосфери заједништва и међусобне сарадње; – говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; – наставник мора бити сигуран да је схваћено значење по- руке, укључујући њене културолошке и васпитне елементе, као и елементе социјализације; – битно је значење језичке поруке; – знања ученика мере се јасно одређеним релативним крите- ријумима тачности и зато узор није изворни говорник; – са циљем да се унапреди квалитет и обим језичког матери- јала, настава се заснива на социјалној интеракцији у

		<i>The Present Simple Tense.</i> Питања са <i>Who/What/Which/Where/When/How (old/many)</i>. Правилна множина именица: <i>daughter-daughters, sons...</i> Неправилна множина основних именица: <i>child – children...</i> Предлози са прилошким одредбама за место: <i>from, in, on...</i> Предлози са прилошким одредбама за време: <i>in, on...</i> Саксонски генитив са именицама у једнини/множини. Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, са редним бројевима, као и са основним географским појмовима. Императив. Основни бројеви 0–100. Редни бројеви 1–30. Интеркултурални садржаји. Устаљена правила учтивости; употреба титула уз презимена (<i>Mr, Mrs, Miss</i>); конвенције у писању/изговору датума; разлике између британске и америчке варијанте енглеског језика у изговору,	учионици и ван ње, и спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем; – сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА	– упуту позив на заједничку активност; – разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; – упуту кратке и једноставне молбе; – исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;	Put up your hand when you finish! Complete the sentence/dialogue/description. Describe your room/house. Make a project about your town. Let's take some photos of the new lab for our school website. E-mail the photos to	Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; – поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности;

		the ICT teacher. Put the forks on the left side and knives and spoons on the right side of the plate. How many forks/knives/spoons? Place the teaspoon on the saucer. Put the candle inside the pupkin! What's next? Look at my school report card! It's all 5s/As! Look at the shooting star! Make a wish! Don't sit down! Don't talk in class! Don't open the window – it's cold in here! Don't touch that – it's hot! Watch out! The floor is wet. Take off your shoes! Put on your trainers! Be quick! Let's practise! Just a second/moment/minute, please! Ready, steady, go! Time to eat, everyone! Ask the dinner/cleaning ladies. Come in! Come back! No way! Go away! Stop it! Leave me alone! Move over! Make way! Stop! We can't cross the road here! The traffic light is red! Say hello/goodbye! Say "Cheese"! Wave goodbye! Правилна множина именица: <i>book-books, notebook-notebooks...</i> Множина именица које се завршавају на -y, -o, /f/: <i>photo-photos, knife-knives...</i> Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом. Бројеви 0–100. (Интер)културни садржаји:	– наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање,
--	--	---	---

Праћење и вредновање	Процена нивоа знања на почетку школске године (иницијални тест), формативно вредновање (рад на часу, самовалуација, пројекти, ученички радови), сумативно оцењивање (тестови), оцењивање различитих елемената, као што су језичке вештине (слушање, говор), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми.
Начин прилагођавања	Прилагођавање се врши у складу са могућностима ученика и њиховим постигнућима. Програм се прилагођава путем додатне и допунске наставе, ИОП1, ИОП2 и ИОП3 програма. Прилагођавање подразумева и стандардизоване тестове и задатке по нивоима прилагођене програму.

ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	– – разуме једноставно исказане честитке и одговори на њих; – упути једноставне честитке; – разуме и, примењујући једноставна језичка средства, наведе најубичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника; – препозна и именује бића, предмете и места из непосредног окружења;	<i>let's go and watch! Sorry, I can't, I don't have/haven't got time.</i> How about rollerblading/riding bikes? Let's do eeny-meeny-miny-moe to decide! OK then! Are you coming to the swimming pool with us? No, I'm not, I've got a cold. Can you join our team and play with us? Great! I love handball! Welcome to the team! Come with us!/Sorry, I can't play handball. I don't know the rules. Let's buy a present for Luka. What/How about a CD? That's a good/great idea! Let's make/write birthday/Mother's Day/New Year/Christmas cards! The Present Continuous Tense. What/How about. Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, као и са називима игара/хобија/спорта.	сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; – поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање,
---	---	---	---

ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА	- разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; упуту кратке и једноставне молбе; исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;	Can/May I have a whiteboard marker/pen, please? Yes, here you are/here it is. Thank you/Thanks. You're welcome. Can I sharpen my pencil? Of course you can. Excuse me, teacher, can you repeat the last sentence, please? Can you spell that for me, please? Can/May I insert the disc? Can/May we sit down here? No, they are Nikola's and Ema's seats. Can I have my ball back? Sorry, it's those boys' ball. Can I touch the animals? No, you can't, it's dangerous. Can you pass the salt, please? Can I have a slice of bread? Thanks a lot. Thank you for your help/everything. I'm sorry I'm late. Can you help me with these boxes, please? Oh sorry, I'm in a hurry. I'm late for my piano class. Модални глаголи за изражавање молбе: can/may. Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.	сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуника- тивном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних је- зика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено уче- ствовање у друштвеном чину; – поимање програма као скупа динамичних, заједнички при- премљених и прилагођених задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ новим идејама и њи- хово прихватање, као и креирање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – наставни материјали представљају један од извора актив- ности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учioniца је простор који је могуће прилагођавати потреба- ма наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање, сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуника- тивном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних је- зика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено уче- ствовање у друштвеном чину;
---	--	--	--

			– поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање,
ЧЕСТИТАЊЕ	- разуме једноставно исказане честитке и реагује на њих; упути једноставне честитке;	<i>Happy birthday to you! Here's a present for you! It's New Year's Eve. Happy New Year! It's Christmas Eve. Merry Christmas! It's Valentine's Day! Happy Valentine's Day! Happy Easter! Thanks, same to you! Hurray!</i> Најзначајнији празници и начин обележавања/прославе и честитања; пригодне деचे песме и игре.	
Праћење и вредновање	Процена нивоа знања на почетку школске године (иницијални тест), формативно вредновање (рад на часу, самоевалуација, пројекти, ученички радови), сумативно оцењивање (тестови), оцењивање различитих елемената, као што су језичке вештине (слушање, говор), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми.		
Начин прилагођавања	Прилагођавање се врши у складу са могућностима ученика и њиховим постигнућима. Програм се прилагођава путем додатне и допунске наставе, ИОП1, ИОП2 и ИОП3 програма. Прилагођавање подразумева и стандардизоване тестове и задатке по нивоима прилагођене програму.		

ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА	- препознаје и именује бића, предмете и места из непосредног окружења; разуме једноставне описе бића, предмета и места; описује бића, предмете и места користећи једноставна језичка	<i>What's this/that? It's a/an... Is it a/an...? It's not a pen, it's a pencil. It's not short, it's long. What colour is it? It's grey. The crayon is grey. She's got a small nose and big blue eyes. She's wearing a white dress. Глаголи have got, to be за давање описа. Егзистенцијално There is/are...Правилна множина именица: leg - legs, arm - arms... Неправилна множина</i>	сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуника-
--	--	--	--

	средства;	основних именица: <i>foot - feet... The Present Continuous Tense</i> за описивање тренутних радњи. Дечје песме и приче одговарајућег садржаја.	тивном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; – поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање,
ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	– разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;	<i>I'm not thirsty, I'm hungry. Here's a sandwich for you. Do you want some water? Yes, please. I want fruit. No, thank you. I'm so happy/sad! Are you hot/cold?</i> <i>The Present Simple Tense (be, want)</i> Правила учтивне комуникације.	сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; – поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни

			учесници у друштвеном чину; – наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање,
ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ	– разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; тражи и пружа кратка и једноставна обавештења о положају у простору;	<i>Where's my dad? Is he in the house? No, he's in the garage. Where's your dog? It's in the garden. Where's my bag? It's under the chair/in the wardrobe. Where's the toilet? It's here/over there.</i> Прилози и предлози за изражавање положаја и просторних односа - <i>here, there, in, on, under</i>, Питања са <i>Where</i> Култура становања: село, град	сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; – поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности

			ученика (планирање, запажање,
Праћење и вредновање	Процена нивоа знања на почетку школске године (иницијални тест), формативно вредновање (рад на часу, самоевалуација, пројекти, ученички радови), сумативно оцењивање (тестови), оцењивање различитих елемената, као што су језичке вештине (слушање, говор), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми.		
Начин прилагођавања	Прилагођавање се врши у складу са могућностима ученика и њиховим постигнућима. Програм се прилагођава путем додатне и допунске наставе, ИОП1, ИОП2 и ИОП3 програма. Прилагођавање подразумева и стандардизоване тестове и задатке по нивоима прилагођене програму.		

ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	– разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко време	<i>What day is it today? It's Monday. It's cold and rainy today.</i> <i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>to be</i> Питања са <i>What</i> Јавни простор, типичан изглед места On school days I get up at 6.50. We have breakfast between 7 and 7.30. My school day starts at 8 o'clock in the morning and finishes at half past 1. There is a break between 9.30 and 10. What time does your school start/finish? What time do you have breaks? In the afternoon I go to my volleyball practice. I train for an hour. I meet my friends at the weekend. We go on holiday in summer.	сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину; – поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учioniца је простор који је могуће прилагођавати потреба-
-----------------------	---	---	--

			ма наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање,
ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/ НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/ НЕПОСЕДОВАЊА	– разуме једноставније изразе који се односе на поседовање/ непоседовање, припадност/ неприпадност, допадање/ недопадање и реагује на њих; тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/ неприпадање, поседовањ/ нпоседовање;	<i>This is my ball. Is that your bike? I've got a dog. Have you got a pet? He/She's got two brothers. Who's got a /an...? Here's your pen.</i> Присвојни придеви <i>my, your...</i> <i>Have got</i> за изражавање припадања/ поседовања; Породица, пријатељи, кућни љубимци, играчке.	сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуника- тивном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних је- зика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено уче- ствовање у друштвеном чину; – поимање програма као скупа динамичних, заједнички при- премљених и прилагођених задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ новим идејама и њи- хово прихватање, као и креирање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – наставни материјали представљају један од извора актив- ности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учioniца је простор који је могуће прилагођавати потреба- ма наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање,

ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА/ НЕДОПАДАЊА	- разуме једноставне исказе за изражавање допадања/ недопадања и реагује на њих; тражи мишљење и изражава допадање/ недопадање једноставним језичким средствима;	<i>Do you like orange juice? Yes, I do. /No, I don't. I like fish and chips, but I don't like chicken or rice. Do you like games? I love my family.</i> <i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>like/love</i>. Популарна храна и пиће, породица. <i>What's your favourite book? It's "Charlie and the Chocolate Factory" by Roald Dahl, British writer. Why do you like it? It's fun and interesting.</i>	сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуника- тивном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних је- зика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено уче- ствовање у друштвеном чину; – поимање програма као скупа динамичних, заједнички при- премљених и прилагођених задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ новим идејама и њи- хово прихватање, као и креирање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – наставни материјали представљају један од извора актив- ности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потреба- ма наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање,
Праћење и вредновање	Процена нивоа знања на почетку школске године (иницијални тест), формативно вредновање (рад на часу, самоевалуација, пројекти, ученички радови), сумативно оцењивање (тестови), оцењивање различитих елемената, као што су језичке вештине (слушање, говор), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми.		
Начин прилагођавања	Прилагођавање се врши у складу са могућностима ученика и њиховим постигнућима. Програм се прилагођава путем додатне и допунске наставе, ИОП1, ИОП2 и ИОП3 програма. Прилагођавање подразумева и стандардизоване тестове и задатке по нивоима прилагођене програму.		

ИЗРАЖАВАЊЕ СПОСОБНОСТИ	- разуме једноставне исказе који се односе на изражавање способности; тражи информацију о туђим способностима и саопшти шта он/она или неко други уме/ не уме/ може/ не може да уради;	<i>I can/can't sing. I can draw, but I can't read. Can you swim? Yes, I can. No, I can't. No, but I can run This is my parrot. It can talk. A penguin can't fly.</i> Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности; школске активности, кућни љубимци и свет природе.	сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће: – усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учење у друштвеном чину; – поимање програма као скупа динамичних, заједнички премљених и прилагођених задатака и активности; – наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, као и креирање нових идеја; – ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину; – наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала; – учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; – рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање,
-----------------------------------	---	--	---

ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ И БРОЈЕВА	– разуме и саопшти једноставније изразе који се односе на бројеве и количине;	How old is your little brother? He's 2 and a half years old. Can I have 2 kilos of strawberries/a litre of yoghurt, please? Excuse me, how much are these bread rolls? They are 50 pence/cents/ Правилна, неправилна множина, питања how much... основни бројеви, редни Интеркултурални садржаји конвенције у писању бројева, новчане валуте	Слушање једноставних исказа који говоре о количини нечега; постављање питања у вези с количином и усмено одговарање на њих. учестало понављање ради лакшег и бржег меморисања и стицања поуздања за самостално коришћење језика. У том смислу, пожељне су вежбе говорне продукције с варијацијама модела у којима се мењају и комбинују лексички и граматички садржаји уз постепено усложњавање. Подстицање интеракције
ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ	разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства	We usually have soup, salad, potatoes and some meat for lunch. What does your family have for breakfast/lunch/dinner? In the UK children start school at the age of 5, but in my country they start school at the age of 7. The Queen of England lives in Buckingham Palace. Where does the American President live? He lives in the White House. The Present Continuous Tense за изражавање тренутних радњи. The Present Simple Tense за описивање уобичајених радњи. Модални глагол can за изражавање способности. Питања са What/Where/When/How many... Употреба/изостављање чланова и у изразима at the moment, at the weekend/at weekends, go/walk to school, start/finish school, have fun, by bus/car/bike и сл. (Интер)културни садржаји:Породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; обичаји и начин живљења	сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту. Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће: усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учење у друштвеном чину; поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности;

		људи у земљама енглеског говорног подручја.	
Праћење и вредновање	Процена нивоа знања на почетку школске године (иницијални тест), формативно вредновање (рад на часу, самоевалуација, пројекти, ученички радови), сумативно оцењивање (тестови), оцењивање различитих елемената, као што су језичке вештине (слушање, говор), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми.		
Начин прилагођавања	Прилагођавање се врши у складу са могућностима ученика и њиховим постигнућима. Програм се прилагођава путем додатне и допунске наставе, ИОП1, ИОП2 и ИОП3 програма. Прилагођавање подразумева и стандардизоване тестове и задатке по нивоима прилагођене програму.		

Назив предмета **МАТЕМАТИКА**

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред **ЧЕТВРТИ**

Годишњи фонд часова **180**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; – одреди месну вредност цифре; – изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0; – састави израз, израчуна вредност бројевног изрази и примени својства рачунских операција; – реши једначине и неједначине и проверитачност решења; – реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; – процени вредност изрази са једном рачунском операцијом; – одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; – прочита и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$); – упореди разломке облика са једнаким бројоцима или именицима; – сабере и одузме разломке са једнаким именицима; – запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; – сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; – чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; – формира низ на основу упутства; – реши задатак применом различитих начина представљања проблема;	БРОЈЕВИ $\frac{m}{n}$	Скуп природних бројева са нулом. Декадни систем записивања бројева. Месна вредност цифре. Својства скупа природних бројева. Сабирање и одузимање (писмени поступак). Множење и дељење (писмени поступак). Својства рачунских операција (изражена формулама). Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом). Једначине и неједначине у скупу N_0. Разломци облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$). Упоредивање разломака са једнаким бројоцима. Једнакост разломака. Сабирање и одузимање разломака са једнаким именицима. Децимални запис броја са две децимале. Сабирање и одузимање децималних бројева.
	ГЕОМЕТРИЈА	Квадар и коцка.

– именује елементе и опише особине квадра и коцке; – црта мреже и прави моделе квадра и коцке; – препозна сликовну представу изгледа тела посматраног саразличитих страна; – прочита, упореди и претвори јединице мерење површине и запремине; – израчуна површину квадрата и правоугаоника; – израчуна површину и запремину квадра и коцке; – реши проблемске задатке у контексту мерења.	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	Мерење површине (m^2, dm^2, cm^2, mm^2, km^2, ha, a). Површина квадрата и правоугаоника. Површина квадра и коцке. Мерење запремине (m^3, dm^3, cm^3, mm^3). Запремина квадра и коцке.
--	---	---

Кључни појмови садржаја: природни бројеви, декадни систем, својства операција, израз, једначине и неједначине, разломци, децимални запис броја, коцка, квадар, површина и запремина.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање, увежбавање и систематизацију градива). Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација градива), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

Бројеви (132; 42 + 90)

Геометрија (12; 4 + 8)

Мерење и мере (28; 9 + 19)

Напомена: за реализацију четири писмена задатака (у трајању од по једног часа), са исправкама, планирано је осам часова.

Предложени редослед реализације тема:

1. Бројеви – први део (рачунске операције);
2. Мерење и мере – први део (површина квадрата и правоугаоника);
3. Бројеви – други део (једначине и неједначине);
4. Геометрија;
5. Бројеви – трећи део (разломци и децимални бројеви);
6. Мерење и мере – други део (површина и запремина квадрата и коцке).

Предложена подела тема и редослед реализације нису обавезни за наставнике, већ само представљају један од могућих модела. Овакав предлог је дат због тога што је пожељно комбиновати алгебарске и геометријске садржаје.

Основа за писање исхода и избор садржаја је чињеница да се учењем математике ученици оспособљавају за: решавање разноврсних практичних и теоријских проблема, комуникацију математичким језиком, математичко резонување и доношење закључака и одлука.

Исходи представљају основ за избор наставних садржаја, доприносе и лакшем избору наставних стратегија, метода и поступака, чиме се олакшава дидактичко-методичко креирање процеса поучавања и учења. Достицањем исхода, ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање образовних стандарда и међупредметних компетенција

као што су комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да ученици достигну исходе и да изабере одговарајуће методе, активности и технике за рад са ученицима. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, дате исходе треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже достићи, док је за одређене исходе потребно више времена и активности, као и рада на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљеве којимасе тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција и не треба је усмерити само ка достизању појединачних исхода.

При обради нових садржаја треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика и настојати да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака.

Приликом планирања наставе, треба имати у виду да, у овом узрасту, различите игралике активности, као и употреба едукативних софтверских алата у функцији сазнавања и учења, могу бити додатна мотивација за усвајање математичких садржаја. Због тога је важно да се ученицима првог циклуса омогући да развијају математичко мишљење у контексту играликих активности и употребе едукативних апликација на интернету и других електронских материјала. Поред тога, игралике активности и употреба едукативних апликација и електронских материјала значајно доприносе развијању интересовања за математику и позитивног става према математици.

На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја којима треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Бројеви

У четвртном разреду проширује се блок бројева на коме се ради, упознавањем природних бројева већих од 1.000 и формирањем појма скупа природних бројева N и скупа природних бројева са нулом N .

Упознају се својства скупа N : уређеност, кардинал

Решавају се просте и сложене једначине

$(a \times x \pm b = c, a - b \times x = c, x : a \pm b = c, a - x : b = c, a : x \pm b = c, a - b : x = c, a \times (x \pm b) = c, a \times (b - x) = c, (x \pm b) : a = c, (a - x) : b = c, a : (x \pm b) = c, a : (b - x) = c)$ и просте неједначине (у којима су релацијски знаци $<, >, \leq$ или $\geq$) са решењима из скупа N_0 .

Решавање једначина заснива се на познавању рачунских операција и њихове међусобне повезаности. Ученици се упућују да утврде вредности које би могла имати непозната у неједначини и у том скупу утврђује се за које вредности непознате се добија тачна неједнакост.

Решавање неједначина заснива се на таблицама или на решавању одговарајућих једначина и познавања функционалне зависности резултата рачунских операција од њених компонената. Решења се записују уз коришћење симбола $\bar{I}$, $\{$ и $\}$. Разматрају се случајеви код којих неједначина има једно решење, има више решења или нема решења. Подстиче се навика провере решења и анализа „логичности“ решења с обзиром на природу проблема.

Решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама је контекст за утврђивањеи проширивање знања о својствима рачунских операција и развој способности математичког моделовања. Проблеми се задају у текстуалној форми, сликом, табелом или графиком (стубичастим дијаграмом и сликовним дијаграмом у коме један симбол може представљати више од једног објекта). У овим примерима, од посебног значаја је селекција значајних информација за решавање проблема и уочавање односа између познатих и непознатих компоненти које се представљају помоћу математичког апарата, најчешће писањем одговарајућих израза, једначина или неједначина. Развија се способност и навика ученика да усмено и писмено образложе поступке решавања задатка уважавајући чињеницу да често постоји више начина да се дође до решења. Ученици се подстичу да користе различите методе решавања проблема, укључујући и визуелно представљање проблемске ситуације (нпр. метод дужи, метод правоугаоника).

Важно је омогућити ученицима да решавају задатке који ће допринети даљем развијању математичког логичког мишљења и припреми за бављење појмом функције у наредним разредима.

Бројеви се представљају у декадном запису као зборови вишеструких декадних јединица ($4\,321 = 4\,000 + 300 + 20 + 1$) или збира производа једноцифрених бројева и декадних јединица ($4\,321 = 4 \cdot 1\,000 + 3 \cdot 100 + 2 \cdot 10 + 1 \cdot 1$).

Одређује се месна вредност цифре у броју. Поступни развој појма броја подстиче се визуелним представљањем бројева на бројевној правој као и активностима одређивања најближе (вишеструке) декадне јединице.

Знања о рачунским операцијама даље се проширују писменим поступцима сабирања и одузимања, множења и дељења у скупу природних бројева, упознавањем поступака прво уз помоћ таблица месних вредности, а затим скраћеним поступцима са потписивањем. При увежбавању техника рачунања са вишецифреним бројевима треба водити рачуна о сврсисходности захтева и могућностима примене знања у реалним ситуацијама. Препоручљиво је да се брзина и сигурност у израчунавању збира и разлике бројева увежбавана примерима у блоку бројева до $1\,000\,000$, а производа и количника на примерима множења, односно дељења (са и безостатка) највише двоцифреним бројем. Негује се и развија навика процењивања вредности израза и провере тачности рачуна. Ученике треба упутити да проверу тачности могу радити и калкулатором као и да могу користити апликације да би увежбали технике рачунања.

Утврђују се својства операција која се изражавају реторички и симболички (формулама). Кроз примере ученицима се указује на функционалну примену својстава операција при рачунању. Поред утврђивања способности израчунавања вредности простих и сложених бројевних израза, код ученика се развија способност састављања бројевних израза и израза сапроменљивом на основу инструкција или математичког моделовања проблемске ситуације. Подразумева се познавање математичких термина (сабирак, збир, умањеник, умањилац, разлика, чинилац, дељеник, делилац, количник).

Зато су корисни задаци одређивања следећег члана низа, уочавања и описивања правила на основу започетог низа, формирања низа на основу заданог правила, као и осмишљавања новог правила за формирање низа.

Даље се развија појмовно разумевање разломка облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$) анализом визуелних представа помоћу правоугаоних модела, кружног дијаграма и др. Упоредивање разломака заснива се на визуелним представама при чему се прво обнавља упоређивање разломака са једнаким именицима, а затим се раде случајеви упоређивања разломака са једнаким бројцима. Уочавају се еквивалентни разломци. Сабирају се и одузимају разломци са једнаким именицима, представљени визуелно, при чему се раде само случајеви код којих је резултат мањи или једнак два цела.

Упознаје се децимални запис бројева са највише две децимале у контексту мерења дужине. Поступци сабирања и одузимања бројева у децималном запису обухватају само једноставне случајеве бројева са истим бројем децимала код којих је збир цифара на истој позицији у бројевима који се сабирају или одузимају мањи од 10 (нпр. $1,3 + 0,2 = 1,5$; $1,37 + 0,21 = 1,58$ и

$$1,7 - 0,2 = 1,5; 1,74 - 0,21 = 1,53).$$

Геометрија

Формирање геометријских идеја започето је, у првом разреду, посматрањем и описивањем предмета у реалном простору: полазећи од просторних облика познатих из свакодневног живота (коцка и лопта, квадар и ваљак, пирамида и купа), најпре су издвојени равни геометријски облици (круг, квадрат, правоугаоник, троугао), затим су издвојене линије којима су оивичени уочени облици и најзад тачке као пресеци линија.

У четвртном разреду, заокружује се прва етапа учења геометрије анализом геометријских тела, заснованом на примени знања и вештина стечених учењем геометрије у ранијим разредима.

Иако је пожељно обновити основне просторне облике, централно место ове теме заузимају квадар и коцка, будући да се исходи односе на ова геометријска тела. За успешно остваривање исхода, обраду нових садржаја треба да прати обнављање свих важних геометријских појмова из претходних разреда. Важно је повезати појмове *фигура*, *линија*, *тачка* редом са појмовима *страна*, *ивица*, *теме*, истаћи *паралелност* и *нормалност* међу појединим ивицама квадра, односно *подударност* међу наспрамним странама квадра. Својства квадра и коцке треба повезати са својствима правоугаоника и квадрата, илуструјући одговарајуће везе и на моделима квадра и коцке, и на њиховим мрежама.

Наставни садржаји који се односе на геометрију простора веома су важни за интелектуални развој ученика. Разноврсним примерима и задацима треба стимулисати оријентацију у простору, просторну визуелизацију, мисаоно сагледавање простора и томе слично. Наведене способности посебно се унапређују уочавањем веза између просторних односа и одговарајућих равних репрезентација. Зато је пожељно код ученика развијати вештину представљања геометријских тела цртањем одговарајућих слика у равни (слободном руком и геометријским прибором). Веома је важно да ученици коректно употребљавају пуне и непрекидане линије за приказивање видљивих и невидљивих ивица тела у односуна изабрани правац посматрања, као и да уочавају елементе (пре свега праве углове) који нису веродостојно приказани на равној слици. Цртање у квадратној или тачкастој мрежи погодно је да се ученицима предоче разни начини представљања квадра и коцке у зависности од правца посматрања. Развоју визуелне перцепције могу допринети задаци који се односе на тела састављена од коцки истих димензија и у којима се захтева бројање коцки и цртање фигура које се виде посматрањем тела са предње и задње стране, одозго и одоздо, слева и десна. Довољно је посматрати тела сачињена од једноцифреног броја коцки.

Савремена технологија пружа изузетне могућности да се једноставно и ефектно прикажу просторни односи, па зато интерактивни геометријски софтвери постају корисно средство у реализацији геометријских тема. На пример, када је реч о настави геометрије у четвртном разреду, препоручљиво је одговарајућим софтверским апликацијама генерисати разноврсне мреже квадра (коцке) и симулирати њихово склапање, приказивати слике истог тела из различитих правца посматрања итд. Употреба софтверских апликација (нпр. за виртуелно састављање коцке) не сме да замени ниједну од традиционалних наставних активности (нпр. прављење модела коцке од картона), већ да буде додатак који ће допринети ефикаснијој реализацији наставног процеса. Треба имати на уму да за већину ученика самостална употреба неког софтвера представља додатно интелектуално ангажовање, па је неопходно унапред добро осмислити и припремити задатке у којима се захтева употреба софтверских апликација. Од ученика не треба очекивати вешту употребу софтвера, али је важно да уоче значај технологије и погодности које она омогућава.

Веза између геометрије и информатике може се остварити и задацима који су инспирисани једноставним програмима језика Лого: нпр. употребом наредби *горе*, *доле*, *лево*, *десно*, *напред*, *назад* описати путању „бубе-робота” из једног темена коцке у неко друго теме (при чему је пожељно истицати све могуће путање, тј. размотрити и комбинаторне аспекте проблема).

Исходи и одговарајући садржаји у вези са темом Геометрија веома су значајни и у научно-техничком и уметничком образовању. Зато је важно

успоставити везе са другим предметима. На пример, повезивање са ликовном културом може се остварити истицањем ликовних ефеката којима се дочарава просторност. Корелација са природом и друштвом могла би се остварити кроз дискусију о просторном планирању, архитектури и грађевинарству и одговарајућим занимањима, уз посебно истицање значаја прецизног цртања и прављења макета. Корисно би било са ученицима уопштено анализирати план и макету неке познате грађевине.

Пожељно је реализовати и један пројектни задатак којим би се стимулисало функционално знање, повезивање и примена наученог. Пројектни задатак би могао бити прављење поједностављене макете учионице. Намештај у учионици би требало представљати у облику квадрата, односно коцке. Пре израде макете треба обавити мерење просторије и намештаја и погодан изабрати размеру.

Мерење и мере

Увођењу стандардних мерних јединица за површину (mm^2 , cm^2 , dm^2 , m^2 , а, ha, km^2) треба да претходи обнављање мерења дужине и одговарајућих стандардних јединица мере, као и подсећање на концепт мерења површине геометријских фигура, који су ученици упознали у трећем разреду без увођења стандардних јединица. Важно је да ученици овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, вишеименованих у једноименоване и обрнуто, као и упоређивањем величина датих у истим или различитим мерним јединицама. Неопходно је да ученици повежу идеју поплочавања правоугаоника подударним квадратима са формулом за израчунавање површине правоугаоника. У задацима треба потенцирати правилан математички запис, прецизност и уредност приликом цртања и израчунавања. Реалним примерима треба развијати способност процене површина (просторија, станова, игралишта, парцела итд.) и њиховог међусобног односа. Са практичног становишта веома су корисни задаци у којима треба израчунати површину фигуре која се једноставно може разложити на правоугаонике и квадрате. Овакви задаци су значајни и зато што непосредно повезују идеју поплочавања и примену формула за израчунавање површина. На њих се надовезује формирање појма површине квадрата и коцке и долажење до одговарајућих формула.

По аналогiji са развијањем концепта мерења дужине и површине, уводи се појам запремине коцке и квадрата и стандардне мерне јединице за запремину (mm^3 , cm^3 , dm^3 , m^3).

Формулу за израчунавање запремине квадрата треба повезати са идејом попуњавања квадрата истоветним коцкама.

У оквиру теме Геометрија истакнут је значај задатака који се односе на тела састављена од истоветних коцки и у којима се захтева бројање коцки, односно цртање фигура које се виде посматрањем тела са предње и задње стране, одозго и одоздо, слева и десно. Пожељно је неколико оваквих задатака урадити и у контексту мерења, при чему бројање коцки треба повезати са запремином тела, а површину тела повезати са збиром површина одговарајућих фигура које се виде из различитих праваца.

Стандардне мерне јединице за запремину треба повезати са јединицама за мерење запреминетечности (l, dl, cl, ml, hl), које су уведене у трећем разреду. Пожељно је поменуте везе илустровати пресицањем воде из боце од 1 l у коцку странице 1 dm. Сипање воде из обичне кухињске мензуре може послужити за практично одређивање запремине посуда.

Тема Мерење и мере веома је важна за повезивање аритметичких и геометријских садржаја. Примене једначина треба илустровати погодним примерима и задацима у којима се примењују формуле за израчунавање површине и запремине. Поред тога, важно је подстицати и цртање геометријских репрезентација проблемских ситуација које се превасходно односе на аритметички контекст. Ово последње се посебно односи на примену тзв. методе дужи и методе правоугаоника при решавању аритметичких задатака.

I. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Математика			Разред: 4.
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.			Годишњи фонд часова: 180
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
БРОЈЕВИ	- прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој; - одреди месну вредност цифре; - изврши четири основне рачунске операције у скупу $\mathbb{N}_0$; - састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција; - реши једначине и	• Скуп природних бројева са нулом. • Декадни систем записивања бројева. • Месна вредност цифре. • Својства скупа природних бројева. • Сабирање и одузимање (писмени поступак). • Множење и дељење (писмени поступак). • Својства рачунских операција (изражена формулама). • Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са	Слуша - прати - активно учествује у процесу наставе - решава постављене задатке - тражи додатне инструкције и објашњења - разговара - анализира и опажа - дискутује

	неједначине и провери тачност решења; - реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину; - процени вредност израза са једном рачунском операцијом; - одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју; - прочита и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$); - упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким бројиоцима или имениоцима; - сабере и одузме разломке са једнаким имениоцима; - запише резултат мерења дужине децималним бројем са највише две децимале; - сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале; - чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима; - формира низ на основу упутства;	променљивом). • Једначине и неједначине у скупу $\mathbb{N}_0$. • Разломци облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$). • Упоредивање разломака са једнаким бројиоцима. • Једнакост разломака. • Сабирање и одузимање разломака са једнаким имениоцима. • Децимални запис броја са две децимале. • Сабирање и одузимање децималних бројева.	- открива - сазнаје - црта и приказује - објашњава
--	--	---	---

	реши задатак применом различитих начина представљања проблема;		
ГЕОМЕТРИЈА	- именује елементе и опише особине квадрата и коцке; - црта мреже и прави моделе квадрата и коцке; - препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна;	• Квадар и коцка	Слуша - прати - активно учествује у процесу наставе - решава постављене задатке - тражи додатне инструкције и објашњења - разговара - анализира и опажа - дискутује - открива - сазнаје - црта и приказује - објашњава
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	- прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине; - израчуна површину квадрата и правоугаоника; - израчуна површину и	• Мерење површине (m^2, dm^2, cm^2, mm^2, km^2, ha, a). • Површина квадрата и правоугаоника. • Површина квадрата и коцке. • Мерење запремине (m^3, dm^3, cm^3, mm^3). • Запремина квадрата и коцке.	Слуша - прати - активно учествује у процесу наставе - решава постављене задатке

	запремину квадра и коцке; - реши проблемске задатке у контексту мерења.		- тражи додатне инструкције и објашњења - разговара - анализира и опажа - дискутује - открива - сазнаје - црта и приказује - објашњава
Праћење и вредновање	- ангажованост ученика у процесу наставе, напредак ученика и развој његових знања, умећа и способности, савладаност програмских захтева, умеће у решавању постављених задатака, контролне вежбе, усмено испитивање, писмени задаци, тестови знања, домаћи задаци, ангажованост на часу;		
Начин прилагођавања	Наставник поступно задаје за рад на часу (од лакших ка тежим) даје и додатно време за њихово завршавање. Наставник обезбеђује и додатни прилагођени материјал(илустрације, наставне листиће кроз који проверава ниво усвојености градива) Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.		

ПРИРОДА И ДРУШТВО

Циљ наставе и учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Разред Четврти

Годишњи фонд часова 72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије
- одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије
- повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима Србије. људи;
- уважава националну и културну разноликост као основу за. суживот свих грађана Републике Србије;
- представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету;
- у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса
- повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем;
- планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје;
- затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима удигиталном окружењу;
- идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаривањем;
- испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола;
- наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије;
- наведе примере употребе магнета у свакодневном животу
- наведе примере превенције и заштите од пожара;
- прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности;

- опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација;
- представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.);
- пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних)
- повеже резултате рада са уложеним трудом
- сарађује са другима у групи на заједничким активностима
- – учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.

ОБЛАСТ/ТЕМА САДРЖАЈИ

МОЈА ОТАЏБИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Природне и друштвене одлике Србије

Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута.

Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме.

Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња

– значај и заштита.

Национални паркови Србије

Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности)

Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност).

Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима

Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и коришћењу животињског света).

Човек – природно и друштвено биће

Човек – природно, друштвено и свесно биће.

Физичке промене у пубертету.

дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационокомуникационих технологија;

непримерени садржаји

Материјали

Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух).

Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање).

Наелектрисавање предмета од различитих материјала.

Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству.

Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају).

Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале)

Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања

Опасност и заштита од пожара

Прошлост Србије

Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота)
Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош)

Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора).

Настанак и развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак – узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота).

Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе,

Други светски рат, промена облика владавине,

Распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота

Кључни појмови садржаја: отаџбина, оријентација у времену и простору, интеркултуралност, природни ресурси

Наставне методе

Најефикасније методе у настави предмета Природа и друштво су оне које ученика стављају у адекватну активну позицију у процесу стицања знања.

Потребно је стварање ситуације учења у којима ће доћи до изражаја различите активности ученика које омогућавају различите начине учења.

Погодне су различите методе решавања проблем ситуација, кооперативне методе, интерактивне, амбијентално учење, игра као ненаметљива форма

учења, метода практичних радова, демонстративна метода, метода илустративних радова.

Активности наставника:

- прати, посматра ученике,

- организује наставу,
- мотивише ученике,
- посматра, процењује ученичка достигнућа,
- подстиче групну и међугрупну сарадњу и комуникацију,
- демонстрира, објашњава,
- врши проверу и даје смернице за даљи рад, ,
- пружа помоћ, подршку, даје савете...

Активности ученика: При остваривању циљева и задатака треба имати у виду да су садржаји и активности неодвојиви у наставном процесу. Важно је одабрати активности које ангажују и појединачна чула, али и више чула истовремено. Значајне активности су:

- посматрање, описивање, процењивање,
- груписање-уочавање сличности и разлика,
- праћење,
- бележење,
- практиковање,
- експериментисање, истраживање,
- сакупљање, стварање, играње...

Корелација са другим предметима: Велики број наставних јединица овог предмета могуће је ставити у корелацију са садржајима других предмета: *српски језик, математика, музичка култура, ликовна култура, грађанско васпитање, физичко и здравствено васпитање*.

Наставна средства: постери, слике, апликације, прибор за цртање и писање, пластелин, фотографије, предмети непосредне околине, занимљиви

текстови, предмети различитих облика и материјала из непосредне околине...

Праћење и вредновање (оцењивање): треба обављати континуирано, увежбавајући интересовања и активности ученика у процесу учења, а у складу са индивидуалним развојним способностима. Обавеза учитеља је да посматрањем (пригодно, систематско, опште, усмерено); вођењем белешки уз унапред припремљене инструменте; тестирањем, анализом ученичких радова и продуката ученичких активности и кроз разговор са ученицима прати њихова напредовања и вреднује их, али и утиче мотивационо и подстицајно на развој способности ученика. Што мање користити класичке писмене провере знања-контролне и писмене вежбе. Оцена би требало да има и мотивациони значај и да представља одраз квалитета испуњености постављених стандарда- знања, умења, ставова и вредности у оквиру предмета.

Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма:

Постављени циљеви реализују се пре свега кроз наставни процес у школи, обogaђен осталим облицима активностима у оквиру школског програма. За потребе овог наставног предмета посебно су погодни: организоване посете, шетње, излети, настава у природи, осмишљене екскурзије, зимовања и летовања ученика.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Природа и друштво			Разред: 4.
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
МОЈА ОТАЏБИНА РЕПУБЛИКА СРБИЈА Природне и друштвене одлике Србије	- одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; - одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти	Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута. Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме. Типичне, ретке и угрожене врсте	– посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом радијасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видљи-вих карактеристика); – илустровање појава и процеса из свакодневног живота навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; – описивање – вербално или ликовно изражавање

	Србије - повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи - уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; - представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; - у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса; - повеже резултате рада са уложеним трудом; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.	биљака и животиња – значај и заштита. Национални паркови Србије. Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности). Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност). Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима). Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност	спољашњих и унутрашњих запажања; - процењивање–самосталноодмеравање; - групписање–уочавање сличности и различитости-класификовања; - праћење–континуирано посматрање ради запажања промена; - бележење–записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; - практиковање–у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; - експериментисање–намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; - истраживање–испитивање природних и друштвених феномена; - сакупљање–прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; - стварање–креативна продукција; - играње дидактичке, едукативне и спонтане игре; - активности у оквиру мини-пројекта–осмишљавање и реализација.
МОЈА ОТАЏБИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА/ Човек – природно и друштвено биће	- повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; - планира своје дневне активности и време проведено уз ИКТ уређаје; - затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу	Човек – природно, друштвено и свесно биће. Физичке промене у пубертету. Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени	- посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видљивих карактеристика); - илустровање појава и процеса из свакодневног живота–навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; - описивање–вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; - процењивање–самосталноодмеравање;

	- повеже резултате рада са уложеним трудом; - сарађује са другима у групи на заједничким активностима; учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.	садржаји.	– груписање–уочавање сличности и различитости ради класификовања; – праћење–континуирано посматрање ради запажања промена; – бележење–записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; – практиковање у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; – експериментисање–намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; – истраживање–испитивање природних и друштвених феномена; – сакупљање–прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; – стварање–креативна продукција; – играње–дидактичке, едукативне и спонтане игре; – активности у оквиру мини-пројекта–осмишљавање и реализација.
--	--	-----------	---

МОЈА ОТАЏБИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА/ Материјали	• идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравањем; • испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола; • наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; • наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; • наведе примере превенције и заштите од пожара; • повеже резултате рада са уложеним трудом; • сарађује са другима у групи на заједничким активностима; учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.	Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух). Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање). Наелектрисавање предмета од различитих материјала. Електрична проводљивост – проводници и изолатори. Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству. Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају). Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). Ваздух – кисеоник као чинилац сагоревања. Опасност и заштита од пожара.	– посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом радијасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видљивих карактеристика); – илустровање појава и процеса из свакодневног живота–навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења; – описивање–вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; – процењивање–самостално одмеравање; – груписање–уочавање сличности и различитости ради класификовања; – праћење–континуирано посматрање ради запажања прмена; – бележење–записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; – практиковање–у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; – експериментисање–намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; – истраживање–испитивање природних и друштвених феномена; – сакупљање–прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; – стварање–креативна продукција; – играње–дидактичке, едукативне и спонтане игре; – активности у оквиру мини-пројекта–осмишљавање и реализација.
МОЈА ОТАЏБИНА – РЕПУБЛИКА СРБИЈА/ Прошлост Србије	• прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности; • опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација;	Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота). Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабење (владари – Стефан	– посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом радијасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видљивих карактеристика); – илустровање појава и процеса из свакодневног живота–навођење, показивање, објашњавање примера из природног и друштвеног окружења;

	• представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); • пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); • представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; • сарађује са другима у групи на заједничким активностима; • повеже резултате рада са уложеним трудом; учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих.	Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота). Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора). Настанак и развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак – узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота). Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Други светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота).	– описивање–вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања; – процењивање–самостално одмеравање; – груписање–уочавање сличности и различитости ради класификовања; – праћење–континуирано посматрање ради запажања промена; – бележење–записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања; – практиковање–у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду; – експериментисање–намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик; – истраживање–испитивање природних и друштвених феномена; – сакупљање–прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења; – стварање–креативна продукција; – играње–дидактичке, едукативне и спонтане игре; – активности у оквиру мини-пројекта–осмишљавање и реализација.
Праћење и вредновање	Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна ин-формација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да проценују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.		
Начин прилагођавања	Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања. У циљу лакшег савладавања предвиђених садржаја, праћење је у складу са личним карактеристикама ученика. Наставник прилагођава садржаје индивидуалнообразовним програмима рада.		

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ: Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Разред: Четврти

Годишњи фонд часова: 72 часа

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагањематеријала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним техникама; – користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; – примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији; – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад; – тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела; – разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја; – учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила	КОМПОЗИЦИЈА	Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер). Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални. Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка, туш и перо, акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали.
	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Хералдика – застава, грб, печат. Пиктограми. Споразумевање сликом.
	НАСЛЕЂЕ	Споменици природе и споменици културе у Србији. Археолошко локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји. Познати уметници и најзначајнија дела.
	СЦЕНА	Сценографија за позориште, филм и телевизију. Елементи сценографије.

и где та знања можеприменити.		
-------------------------------	--	--

Кључни појмови: простор, облик, линија, боја, текстура, светлина.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКООСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ОПШТИ ДЕО

Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У четвртом разреду их има шест: простор – облик, линија, боја, текстура, светлина. Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност (укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено да истражују и откривају те везе.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У првој колони табеле дати су исходи који се достижу до краја школске године. Исходи водека постепеном развијању компетенција. Достижни су за сваког ученика, у мањој или већој мери. У другој колони табеле дати су називи тема, а у трећој предложени садржаји. Наставник креира програм на основу компетенција, циља, исхода и кључних појмова. Да би се омогућили услови за напредовање ученика, у настави треба да доминирају сложени задаци који циљају више исхода и међупредметних компетенција. Осим стваралачког рада значајан је и разговор. Наставник планира питања која подстичу ученике на размишљање, истраживање и развијање креативних идеја.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

КОМПОЗИЦИЈА

Појмове из теорије обликовања које су ученици до четвртог разреда упознавали кроз ликовни рад потребно је једноставно објаснити. Композиција је ликовна целина коју је створио човек. Свака целина се састоји из делова (елемената). Основни елементи композиције (ликовни елементи) су облик, линија, боја, текстура и светлина (валер). У природи можемо видети пределе и појаве које доживљавамо као композиције и елементе композиције (а који то нису). На пример, када севају муње, ми их видимо као мрежу линија која се грана од једне или више ширих линија. Уколико наставник одабере овај пример, не треба да пропусти прилику да подсети ученике како да се понашају и заштите за време олује. Затим, да говори о цртању светлом, да покаже карактеристичан пример (Пикасови цртежи светлом из 1949. године), као и савремене оловке за цртање светлом (унети у претраживач: LED Light Drawing Pens). Када цртамо светлом, цртеж је, као и муња, привремен. Ако желимо да га сачувамо, потребно је да га неко фотографише док цртамо. Некада су уметници цртали и сликали само традиционалним материјалима и техникама. Светлост није била средство за рад, већ само услов за опажање. Када нема светлости не видимо облике, боје, линије, текстуре... Како се смањује светлост и боје предмета изгледају тамније. Светлина или валер је количина светлости у једној боји. Ученици могу да експериментишу додајући једној боји другу боју/боје да би је посветлили или потамнели. На ово објашњење може да се надовеже и објашњење бачене и сопствене сенке, затим, прича о односу светло-тамно на слици и принципу компоновања, контраст. У овом разреду се објашњава само контраст светлог и тамног. Великим контрастом постиже се драматичност. Ученици могу то једноставно да испробају. Уколико се учионица замрачи и батеријском лампом одоздо осветли лице ученика који прича неки измишљени догађај прича ће бити далеко интересантнија него када се прича под равномерним осветљењем. Ученици који користе рачунар и мобилне телефоне могу да подешавају контраст у апликацијама за обраду слике и да пореде ефекте који се на тај начин добијају.

За ученике је корисније делимично објаснити принципе компоновања на примерима из живота.

Организација композиције се и даље учи постепено. Ученици могу прво да креирају једноставну композицију распоређујући на папиру (или у апликативном програму за цртање) правилне (или правилне и неправилне) облике према замишљеној линији – хоризонталној, вертикалној или дијагоналној (елементи се могу распоређивати и другачије, али није пожељно ширити садржаје). Затим се постепено задају сложенији задаци који омогућавају да ученик размишља и да сам планира распоред елемената којим би ефикасно изразио своју замисао.

Напредним и заинтересованим ученицима/одељењу наставник може да понуди и друга објашњења. На пример, када посматрамо неки предео у даљини, видимо линију хоризонта која раздваја небо и земљу. Та линија је привид, али је ученици означавају на својим цртежима и сликама. Наставник може да говори о предњем и задњем плану (или предњем, средњем и задњем плану). Облици који се приказују у задњем плану су најмањи, јер их тако видимо у природи и окружењу. Даље објашњавање теоријских садржаја није пожељно, важније је да ученици развијају опажање.

До краја разреда ученици треба да испробају традиционалне технике које нису користили у претходним разредима. И даље се користе материјали за рециклажу (материјал за рециклажу сене купује само да би се користио на часовима Ликовне културе). Ученицима је потребно указати на озбиљно загађење планете пластиком и упутити их да избегавају производе у амбалажи која сетешко разграђује и рециклира.

Задаци обједињују активности ученика: развијање креативних идеја, организацију композиције и истраживање изражајних могућности материјала и техника.

СПОРАЗУМЕВАЊЕ

Предлози који се односе на хералдику и пиктограме остварују се на интегрисаним часовима предмета Ликовна култура и Природа и друштво. Ученицима је потребно кратко објаснити значење и порекло симбола на грбу Србије. Потребно је да науче да читају знаке упозорења (општа опасност, високи напон, отров, опасност од пожара, клизав терен, ломљиво...), забране (забрањено фотографисање, забрањен прилаз, забрањено коришћење мобилних телефона, забрањено увођење кућних љубимаца...) и обавештења (школа, излаз, место у превозу резервисаноза инвалиде или труднице, стаза за бицикле, дејче игралиште...).

Предлози који се односе на споразумевање сликом (у најширем значењу) не везују се за теоријске садржаје, већ за изражавање (емоција, маште, позитивних порука, доживљаја...).

Важно је да ученици разумеју да се сликом могу саопштити различите информације, исто као и текстом. Наставник у току године поставља разноврсне захтеве. На пример, може да тражи од ученика да прикажу у раду шта знају о свакодневном животу у Средњем веку, шта мисле о брзој храни, како доживљавају пролеће, како би себе представили вршњацима са другог континента...

НАСЛЕЂЕ

Предлози који се односе на споменике природе и споменике културе у нашој земљи остварују се на интегрисаним часовима Ликовне културе и Природе и друштва. Ови часови могу да се до- пуне прављењем плаката или дигиталне збирке фотографија најлепших предела у земљи и најзначајнијих споменика. Уколико се прави дигитална збирка, ученици могу да претражују интернет на часу, према смерницама које даје наставник или код куће, у присуству одраслих. Такође, наставник може сам да учита фотографије са интернета и да заједно са ученицима направи ужи избор.

Уметничка дела имају функцију илустровања појмова који се објашњавају, а користе се и као подстицај (мотивација) за стваралачки рад.

Међутим, потребно је и да ученици сазнају нешто више о одабраним уметницима (када су живели, како су изгледали, по чему су познати, где се чувају њихова најпознатија дела...). Наставник прави избор уметника и уметничких дела руководећи се значајем уметника/дела и садржајем дела који одговара узрасту ученика.

СЦЕНА

Наставник једноставно објашњава појмове, иако објашњења неће бити потпуна. *Сцена* је простор где се одржавају представе, концерти, снимају филмови и ТВ програм (емисије, серије, рекламе, музички спотови...). *Сценографија* је дизајн сцене. *Сценограф* је уметник који смишља изглед сцене. Сцена може да се постави на отвореном или у затвореном простору (наставник може да разговара са ученицима о томе како се бирају локације, шта може да буде важно за постављање сцене на отвореном). Ученици треба да добију елементарне информације о фазама рада. Сценограф прво сарађује са режисером и упознаје се са делом које се изводи. Затим израђује нацрте за сцену и сарађује са дизајнером светла, костимографом, мултимедијалним уметницима, тимовима који израђују кулисе, реквизите, маске, перике, шминку... Најважније што ученици треба да сазнају је да се сценографија креира тимски, да је за рад неопходно знаће елементима композиције и компоновању, да често нема довољно средстава да се сцена обликује како је замишљено. Тада је неопходно да чланови тима/тимова испоље креативност и да обликују сцену користећи материјале који су им доступни, да заједно осмисле како ће направити неки елемент сцене или специјални ефекат. Специјални ефекти могу бити механички (на пример, вештачки дим, магла, снег...) и креирани дигиталном технологијом. Практични рад се планира као пројекат или радионица. Циљ учења је развијање креативних идеја и вештине сарадње.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставник у току године прати, процењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала сваког ученика. Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивањепостигнућа су:

- однос према раду (припремљен је за час; одговорно користи материјал, прибор и алатке; одржава прибор и радни простор; потписује радове; чува радове у мапи...);
- однос према себи (истражује информације; поставља питања; предлаже; истрајан је у раду, труди се; преузима одговорност; поштује себе и своје радове; учи на грешкама; спреман је да испроба своје способности у новим активностима...);
- однос према другима (довршава рад у договореном року; поштује договорена правила понашања; спреман је да помогне и да сарађује; уважава туђу културу, радове, начин размишљања, доживљавања, опажања, изражавања...);
- разумевање (разуме задатак; разуме појмове; разуме процес; разуме концепт; разуме визуелне информације...);
- повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, феномене, идеје, дела...);
- оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове; оригиналан је у односу на своје претходне радове...);
- организација композиције (у складу са својом идејом примењује одговарајуће принципе компоновања, знања о простору, перспективи, пропорцијама, правцу, смеру...);
- вербално изражавање (учтиво комуницира; аргументовано, кратко и јасно образлаже свој рад, идеју, доживљај, опажање, емоције...);
- употреба техника и средстава (бира одговарајућу технику у односу на идеју; примењује одговарајући процес; бира одговарајући материјал/подлогу; истражује могућности технике и материјала; користи дигиталну технологију као помоћно средство у раду; обликује рад уодабраном апликативном програму)...

Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка.

Самопроцена радова је вербална и писана. Најефикаснија је метода 3, 2, 1. Ученик сам припрема листић на коме уписује име, презиме, датум и назив рада. Затим кратко наводи: 3 ствари које сам научио на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио, 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио. Када се разговара о ликовним делима ученик пише: 3 речи којима бих описао дело, 2 ствари које ми се највише допадају на делу, 1 ствар коју не разумем. Када се разговара о уметнику: 3 ствари због којих је уметник значајан, 2 дела која ми сенајвише свиђају, 1 питање које бих поставио уметнику. Када се ученик ликовно изражава: ствари о којима сам размишљао током рада, 2 ствари које ми се свиђају на мом раду, 1 ствар коју бих променио. Или: 3 речи којима бих описао свој рад, 2 разлога због којих је мој рад оригиналан, 1 ствар коју бих урадио другачије. Важно је да ученик не наводи више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када му ништа није јасно или сматра да је рад упропашћен. Издвајање само једне нејасноће или грешке постепено оспособљава ученика да идентификује најважнији пропуст и да се фокусира на његово уклањање или да дође до бољих идеја. Ученике је потребно навикавати да листиће попуњавају брзо. Понекад је најважније оно чега се првог сете. Наставник може да прилагођава методу у складу са типом активности/задатка или да осмисли другачије чек листе.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Ликовна култура			Разред: 4.
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1.КОМПОЗИЦИЈА	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – поштује инструкције за припремање, одржавање и одлагање материјала и прибора; – изражава замисли, интересовања, сећања, емоције и машту традиционалним ликовним	Елементикомпозиције–облик,боја,линија,текстура,светлина(валер). Положајелеменатаукомпозицији–хоризонтални,вертикални,дијагонални. Материјалиитехнике–графитнаоловка,тушичетка,тушиперио,акварел, гваш, темпере, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали.	Посматра, истражује, упоређује, процењује, мери, игра се словима, сликама, речима... Користи различите технике и средства, ствара.

	техникама; – користи амбалажу и предмете за једнократну употребу у стваралачком раду; – примени, у стваралачком раду, основна знања о композицији; – користи одабрана уметничка дела и визуелне информације као подстицај за стваралачки рад;		
2.СПОРАЗУМЕВАЊЕ	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – тумачи једноставне знаке, симболе и садржаје уметничких дела	Хералдика–застава,грб,печат.Пиктограми. Споразумевањесликом.	Посматра, истражује, упоређује, процењује, мери, игра се словима, сликама,речима... Користи различите технике и средства, ствара.

3.НАСЛЕЂЕ	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – разговара о значају одабраног уметника, уметничког дела, споменика и музеја;	СпоменициприродеиспоменицикултуреуСрбији.Археолошколокалитети,замкови иутврђења, манастири, музеји. Познатиуметнициинајзначајнијадела.	Посматра, истражује, упоређује, процењује, мери, игра се словима, сликама,речима... Користи различите технике и средства, ствара.
4.СЦЕНА	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: – учествује у планирању и реализацији ликовног пројекта или радионице; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може применити.	Сценографија за позориште,филмителевизију.Елементи сценографије.	Посматра, истражује, упоређује, процењује, мери, игра се словима, сликама,речима... Користи различите технике и средства, ствара.
Праћење и вредновање	Разговор са учеником; Посматрање ангажованости на часу; Ученички радови и продукти ученичких активности;		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савладавања предвиђених садржаја праћење је у складу са личним карактеристикама и талентом .		

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред Четврти

Годишњи фонд часова 36 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– опише своја осећања у вези са слушањем музике; – препознаје народну и уметничку музику; – опише улогу музике у медијима; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; – уочи контраст и понављање у музичком делу; – пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; – примени изражајне музичке елементе; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Композиције различитог карактера. Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора). Дела фолклорне традиције српског и других народа. Музичка прича. Музика у служби других медија. Музички бонтон. Музика и здравље.

–поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; –коментарише своје и туђе извођење музике; –самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације; –учествује у школским приредбама и манифестацијама.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	музичке игре (дидактичке). Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху. Певање и свирање песама из нотног текста. Свирање песама по слуху на деčјим инструментима и/или на другим инструментима. Народни инструменти нашег и других народа. Музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на деčјим инструментима и на алтернативним изворима звука. Динамика (крешендо, декрешендо). Темпо (<i>Andante, Moderato, Allegro</i>). Боја (различити гласови и инструменти). Трајање (цела нота и пауза, нота четвртине са тачком). Савладавање тонске висине исолмизације у обиму ce^1-ce^2. Тактирање у 3/4 и 4/4 такту. <i>Пе-доур</i> лествица. Репетиција, прима и секунда волта.
--	-----------------------------------	---

	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Једноставна ритмичка и мелодијска пратња. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка. Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономатопеје и илустрације на краћилитерарни текст (учење у контексту). Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Креирање мелодије на одабрани текст.
--	---------------------------------	--

Кључне речи: певање, свирање, слушање, музичке игре, музички бонтон, лествица, темпо, репетиција.

Методе рада:

- слушање;
- певање по слуху;
- дидактичке игре.

Активности наставника:

- припрема- распевава одељења,
- проверава гласовне могућности,
- припрема илустративне текстове у циљу постављања музичке писмености,
- мотивисање ученика,
- припрема за слушање музике,
- праћење напретка ученика,

Активности ученика:

- певање,
- стварање звука,

- тактирање,
- опонашање и разликовање звукова из окружења,
- опажање и репродуковање различитих тонова,
- илустровање слушане музике

- основно читање нота

Корелација са другим предметима: физичко васпитање , српски језик, природа и друштво, ликовна култура , математика.

Наставна средства: ЦД - музичка збирка за трећи разред основне школе, касете, штапићи, бубањ, триангл, синтисајзер, илустрације.

Начин праћења и вредновања (оцењивање):

Оцењивање је саставни део процеса учења и наставе ,а треба да подржи учење и допринесе његовој успешности. Оно захтева максимално реалне и објективне критеријуме у оцењивању сваког ученика појединачно.Процене о томе колико је који ученик лепо и музикално интерпретирао песму више су у домену естетског процењивања Наставник разредне наставе треба да сагледа опште ангажовање и рад ученика и према томе да донесе адекватну и реалну оцену.

Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма:

Наставни планови су разрађени на оперативне планове и конкретизоване захтеве које наставник и ученици треба да испуне кроз наставу музичке културе у другом разреду и остале облике активности у оквиру школског програма. Препоручују се посете разним манифестацијама где ученици директно слушају музичко стварање, посета природи где слушају и анализирају природне звуке истражују своје непосредно окружење уочавајући какве све звукове могу открити и створити.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКООСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике, па и предмета Музичка култура указу- је на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене програмом наставе и учења. Нагласак у свакој од области је на развоју способности код ученика да комуницирају са другима кроз слушање, извођење и стварање музике као и способ- ности да изражавају своје мисли и осећања кроз музику.

Инсистирање на развоју критичко-аналитичког мишљења има за циљ да помогне ученицима да превазиђу површно расуђивање и да развију лично гледиште (засновано на адекватним информацијама) као и да науче како да артикулишу своје креативне и уметничке изборе. Ученицима треба дати могућност да буду инвентивни и маштовити у свом размишљању, а не само да пронађу тачан одговор .

Учење о музичкој уметности не може се посматрати само као учење музичке писмености и извођење музичких композиција. Учење, поред нужне концентracије на развијању знања и вештина, код ученика, сходно њиховом узрасту и годинама проведеним у учењу музике, треба да развије његову комплетну личност негујући принципе вршњачког учења, одговорности и лидерства, великодушности и посвећености другима и појединачног доприноса у остваривању заједничких циљева. На овај начин непосредно укључивање ученика у музичке активности има функцију социјалне кохезије и спасавања од друштвене маргинализације.

Програм наставе и учења усмерен је на остваривање исхода при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике и музичко стваралаштво.

Исходи се достижу музичким, опажајним и сазнајним активности ученика. Музичке активности су говор у ритму, певање, свирање, покрет уз музику, слушање музике и музичко стваралаштво. Препоручени музички садржаји остављају простор за избор других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Да би ученици достигли очекиване исходе, наставник реализује наставу користећи слушање, глас, покрет и музичке инструменте. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати тимски дух кроз рад у групама. у одељењу, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Наставни програм омогућава да се, поред наведених композиција за слушање и извођење, могу користити и композиције које нису наведене, односно, наставник има могућност да максимално до 30%, по слободном избору, одабере композиције за слушање и извођење водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим могућностима и интересовањима, естетским захтевима, исходима и локалитету на коме се налази школска установа. Однос између понуђених композиција и примера из друге литературе треба да буде најмање 70% у корист понуђених. Из поменутог разлога, у програму наставе и учења се налази већи избор наставног материјала (за слушање и извођење) у односу на годишњи фонд часова предмета Музичка култура.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

Поред пажљивог избора што квалитетнијих музичких садржаја, ученике треба стално упућивати на неопходност неговања гласовног и слушног апарата. Упозорења да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма, треба да се спроводе у континуитету. Обратити пажњу и на позитиван ефекат музике, у смислу опуштања, подизања пажње, емоционалних и физичких одговора, когнитивне стимулације и развијања меморије.

Од велике важности је да се ученици упознају са правилима понашања (музичким бонтоном) при слушању и извођењу музике. Важно је обезбедити тишину и пажњу у току слушања музике и упутити их када треба извођаче да поздраве аплаузом. Овај модел понашања ученици треба да примене на концертима и различитим музичким приредбама, било да се налазе у активној (као извођачи) или пасивној (као слушаоци) улози.

1. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова по областима/темама, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план* подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца, дефинисање наставних јединица и осталих важних елемената.

Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима).

На часу треба да преовлађује активност којом се савладава нови музички садржај и она је увек повезана са другим музичким активностима. Специфичност предмета се огледа у томе да се музичке активности одвијају паралелно или једна музичка активност логично води ка другој. У планирању активности, наставници треба да имају у виду да су области уско повезане, а да су знања и вештине описане у исходима у свакој области међусобно зависна и комплементарна.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Процес учења базира се на избору најупечатљивијих музичких примера (за слушање или извођење музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући емоционални доживљај.

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Композиције које се слушају својим трајањем и садржајем треба да одговарају опажајним могућностима ученика. Композиција се први пут *увек* слуша у целини (демонстративно слушање), са унапред постављеним задатком за слушање музике – уочавање извођачког медија: инструментално или вокално (соло, групно) или оркестарско музичирање. Свако следеће слушање (три до четири пута) је фрагментарно, у оквиру кога се издвајају упечатљиве целине и анализирају носећи елементи музичког дела – у случају литерарног садржаја (текстуална анализа), понављања, мелодија, темпо, ритам (аналитичко слушање). Повезујући постепено елементе музичког дела са карактером самог дела, ученик се развија у смеру активног слушања музике, а квалитетном комуникацијом између наставника и ученика долази до постепеног утицаја на развој естетске осетљивости, музичког укуса и интересовања и припремају се услови за развијање естетског процењивања. Ученичка знања из различитих областитреба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела.

Музика у служби других медија (примењена музика – по избору) Улога музике је важна подвлачењу драмске радње. Изражајна музичка средства (динамика, темпо, агогика, мелодијска и ритмичка кретања) су важан чинилац тумачења драмске радње и карактерних особина главних актера. Потребно је кодученика развијати способност уочавања међусобне условљености музике и покретне слике.

Химне

Државна химна Светосавска химна Школска химна

Народне песме и традиционалне дечје игре

Ој, девојко, душо моја Ој, јабуко тедена!

Дођи, Миле, у наш крај Маглица се пољем повијала Чобан тераовчице

Лападу (дечје игра из Финске)

Тита, тита лобода (традиционална народна дечја игра)

Пљескалица (традиционална народна дечја игра)

Песме домаћих и страних аутора

Александар Кораћ, Дете није дете

Драгана Михајловић Бокан, Протестна песма Хор Колибри, Десет љутих гусара

Хор Колибри, Бора из суседног шора

Група аутора (Влада Алексић, Љуба Нинковић, Милорад Мандић), С' оне стране дуге

Владимир Шаински, Крокодил Гена

Војин Комадина, Незгода

Војин Комадина, Опера Мачкин дом Микан Обрадовић, Добро вече, комшинице Никола Греговић, Моја бака

Антон Погачар, Крушка

Јапанска дечја песма, Шушти, шушти бамбусов лист

Страни композитори

Јохан Себастијан Бах, Арија Фредерик Шопен, Полонеза А-дур Фредерик Шопен, Валцер а-мол Сен Санс, Карневал животиња (Пијанисти. Кукавица. Дуго- ухе личности. Финале) Петар Иљич Чајковски, Годишња доба Сергеј Рахмањин, Италијанска полка Сергеј Прокофјев, Пећа и вук

Јохан Штраус, *Трич трач полка*

Јохан Штраус, *Радецки марш*

Јохан Штраус, *На лепом, плавом Дунаву*

Николо Паганини, *Капричо бр. 9* Андре Гретри, *Магарац и кукавица* Лирој Андерсон, *Санкање* **Примењена музика**

Никола Херцигоња, *Шапутање*, <https://www.youtube.com/watch?v=5q1LS5Zbzs>

Петар Иљич Чајковски, *балет Лабудово језеро, Игра малих лабудова*, <https://www.youtube.com/watch?v=Xd2nTXsivHs>

Петар Иљич Чајковски, *балет Крцко Орашчић, Игра шећер- не виле*, <https://www.youtube.com/watch?v=mQqbnMSm2aQ&t=4s> и <https://www.youtube.com/watch?v=qC3ZIV0ppAc>

<https://www.youtube.com/watch?v=4t0jDUQ2aJ4>

Волфганг Амадеус Моцарт, *Француска песма*, <https://www.youtube.com/watch?v=TXhazjvazRs>

Жорж Бизе, *Кармен свита, Цигански плес* <https://www.youtube.com/watch?v=eA7Y5bWVDzI>

Ђоакино Росини, *опера Севилски берберин, Арија Фигара*,

<https://www.youtube.com/watch?v=mP5bXCVxSp0>

Жорж Бизе, *опера Кармен, Марш уличних дечака* <https://www.youtube.com/watch?v=JctVMYvH9KY>

Пол Дика, *Чаробњаков ученик*, <https://www.youtube.com/watch?v=cqyVZK5yN1E> Јохан Штраус, *На лепом, плавом Дунаву*, <https://www.youtube.com/watch?v=F7fj1BtJf8K> Камил Сен-Санс, *Карневал животиња – Фосили*, <https://www.youtube.com/watch?v=Hlec1tmddHI>

[youtube.com/watch?v=Hlec1tmddHI](https://www.youtube.com/watch?v=Hlec1tmddHI)

Хенри Манцини, *Пинк пантер...* (бумвекери), <https://www.youtube.com/watch?v=cG0jprCQ6Ak> Џон Вилијамс, *филм Хари Потер, Дијагонална улица*, <https://www.youtube.com/watch?v=z-WEzhyc3DY>

[WEzhyc3DY](https://www.youtube.com/watch?v=z-WEzhyc3DY)

Мапет шоу, *На лепом, плавом Дунаву*, <https://www.youtube.com/watch?v=jd8nfEdo59I> Елтон Џон, *Краљ лавова, Круг живота*, https://www.youtube.com/watch?v=8zLx_JtcQVI Кристијан Коскинен, *филм Мавка, Шумска песма*, <https://www.youtube.com/watch?v=effkoBQqm7g>

www.youtube.com/watch?v=effkoBQqm7g

ИЗВОЂЕЊЕ

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Извођењем музике активира се велики број когнитивних радњи, развија се дугорочно памћење ифине моторичке радње. Посебна пажња усмерена је на тактирање. Так- тирање двочетвртинског такта треба да проистекне из имитирања покрета доле–горе, трочетвртинског доле–десно–горе (ако се так- тира десном руком) итд. Нагласити ученицима да покрети не смејубити прешироки ида се рука не диже изнад главе и сл.

Певање

У раду са ученицима, наставник треба да обрати пажњу на став тела, правилно дисање и мимику лица. Треба инсистирати на интонативној и ритмичкој усклађености, добром фразирању и од- говарајућој динамици. Важно је увек обратити пажњу на дикцију и разумевање садржаја.

Уз певање песама ученици могу да се изражавају и једно- ставнијим кореографијама.

Избор песме треба да буде примерен узрасту ученика и њи- ховим интересовањима (тематика, ритмичка конструкција, форма, артикулација мелодијских скокова, садржај, мелодија и ритам). Вежбе правилног дисања и говорне артикулације треба да претхо- де обнављању познатих песама, које су опет садржајно и/или му- зички сличне оној коју ће учити.

Песме се обрађују у тонском опсегу од *ха* до *це*². Це-дур ле- ствицу обрадити након поставке свих тонских висина. Током об- раде Це-дур лествице наставну активност усмеравају на уочавање звучности тонског рода и на поступан тонски низ који преовлада у лествици (инструктивни пример песме *До, нам жели добар дан*). Појмове ступањ, степен и полустепен усвојити обрадом песама/ инструктивних примера.

Свирање

Свирање се реализује на дечјим и алтернативним инструмен- тима. Избор инструмената зависи од музичког садржаја.

Примери ритмичке и мелодијске пратње могу бити:

- извођење једноставнијих ритмичких аранжмана;
- извођење дводелне, троделне и четвороделне мере;
- свирање једноставних мелодијских аранжмана у дводел- ном, троделном и четвороделом такту.

Једноставне композиције, дечје песме и модели за певање могу се користити и као примери за свирање. У извођењу инстру- менталних аранжмана ученике делити у две или три групе.

Химне

Државна химна Светосавска химна Школска химна

Народне песме и традиционалне дечје игре (уз певање)

Кад се Ћира оженио Лепо ти је рано уранити Чобан тера овчице Банаћанско коло Пљескалица

Тита, тита, лобода Ајд' на рогаљ, момче Лепо ти је рано уранити У ливади под јасеном Поранила девојчица **Дечје песме**

Фрањо Лучић, *Полустепен*

А. Власак, *Лествица*

Никола Херцигоња, *Мали ђачки валцер*

Војислав Илић, *Певајмо*

Срђан Барић, *Срећна Нова година* Арсен Дедић, *Кад би сви људи на свету*

Божидар Станчић, *Данас*

Врапчићи, *Ти и ја*

Песма из Енглеске, *На слово*

Моцарт, *Блистај, блистај*

Карл Орф, *Композиција за два металофона*

В. Вукадиновић, *Сладолед*

Ричард Роџерс, *Солмизација* (песма из филма „Моје песме, моји снови”)

Војкан Борисављевић, *Мени су просто сипали знање* Хор Колибри, Тамбурица 5 и Бора Дугић, *На леду* Хор Колибри, *Бака и они други*

Непознати аутор, *Завичају мој* Бранко Милићевић, *Ласте*

Бранко Милићевић, *Добар друг ти вреди више*

Божидар Станчић, *Полазак у школу*

Војкан Борисављевић *Генерале, сило љута* Милоје Милојевић, *На ливадизеленој* **Музичке игре**

Миодраг Илић Бели, *Шта да раде дланови Весељак* (бројалица)

Пошла кока на пазар (бројалица)

Бим бам (тапшалица) <https://www.youtube.com/watch?v=D-ScgmrHv6wg>

Маријана Симић, *Седам* (тапшалица) <https://www.youtube.com/watch?v=5y0sVCmMX0k>

Форте, пиано <https://www.youtube.com/watch?v=IUyEvCly8Fo>

Свирање на дечјим инструментима Народна из Србије, *На крај села жутакућа* Народна из Србије, *У Милице*

Македонска народна песма, *Дафина*

Народна из Србије, *Весељак*

Народна из Србије, *Пошла кока на пазар*

В. Вукадиновић,, *Сладолед*

СТВАРАЛАШТВО

Дечје музичко стваралаштво подстиче музичку машту, ути- че на развој стваралачког мишљења, продубљује интересовања и тако доприноси квалитетнијем остваривању позитивних исхода наставе.

Стваралаштво може бити заступљено кроз:

- осмишљавање једноставне кореографије;
- израду дечјих ритмичких инструмената од различитих ма- теријала;
- стварање једноставне ритмичке и мелодијске пратње;
- музичке импровизације;
- музичка питања и одговоре;
- музичку допуњалку;
- компоновање мелодије на задати текст;
- одабир познатог музичког садржаја у односу на литерарни.

Сви видови музичког стваралаштва реализују се искључиво по слуху, без записивања.

Пројектна настава се остварује реализацијом пројекта и тим- ским радом ученика. Тема пројекта се састоји од подтема које уче- ници могу да реализују у тиму, тандему или појединачно.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких способности и изграђивањевештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Да би се остварио процес праћења напредовања и степена постигнућа ученика у настави **музичке културе**, потребно је да наставник упозна музичке способни сваког ученика. Оцењивање ученика се спроводи организовано и прати посебан развој сваког ученика, његов рад, залагање, интересовање, креативност и предиспозиције. Наставник прати развој ученика и објективно одређује степен на којем је ученик савладао програмске захтеве.

Наставник током целе школске године води евиденцију о напретку, развоју, залагању и активности ученика на часовима и ту евиденцију бележи у своју педагошку свеску. Свака оцена ученика је јавна и приликом саопштавања наставник је дужан да је објасни.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Музичка култура	Разред: 4.
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и	Годишњи фонд часова: 36

других народа.			
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- опише своја осећања у вези са слушањем музике; - препознаје народну и уметничку музику; - опише улогу музике у медијима; - разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; - повеже карактер дела са избором инструмента и елементима музичке изражајности; - уочи контраст и понављање у музичком делу;	- Композиције различитог карактера - Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика) - Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора) - Дела фолклорне традиције српског и других народа - Музичка прича - Музика у служби других медија - Музички бонтон Музика и здравље	-упознају звуке разних инструмената; - слушају вредна дела уметничке и народне музике.
2. ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	- пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења; - примени изражајне музичке елементе; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу	- Музичке игре (дидактичке) - Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху - Певање и свирање песама из нотног текста - Свирање песама по	- певају песме по слуху; - певају песме солмизацијом; - свирају на дечјим музичким инструментима; - изводе дечје, народне и уметничке игре; - импровизују мелодије на задани текст;

	музике; • коментарише своје и туђе извођење музике; • самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације: учествује у школским приредбама и манифестацијама;	слуху на дечјим инструментима и/или на другим инструментима • Народни инструменти нашег и других народа • Музичке драматизације • Свирање инструменталних аранжмана на дечјим инструментима и на алтернативним изворима звука • Динамика (крешендо, декрешендо) • Темпо (<i>Andante, Moderato, Allegro</i>) • Боја (различити гласови и инструменти) • Трајање (цела нота и пауза. нота четвртине са тачком) • Савладавање тонске висине и солмизације у обиму ce^1-ce^2 • Тактирање у 3/4 и 4/4 такту • <i>Це-дур</i> лествица Репетиција, прима и секунда волта	- упознају звуке разних инструмената; - слушају вредна дела уметничке и народне музике
--	--	---	--

3. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	• осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу; • осмисли музички одговор на музичко питање; • осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; • изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају.	• Једноставна ритмичка и мелодијска пратња • Музичка питања и одговори и музичка допуњалка • Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономатопеје и илустрације на краћи литерарни текст (учење у контексту) • Креирање покрета уз музику коју ученици изводе • Креирање мелодије на одабрани текст	- свирају на дечјим музичким инструментима; - изводе дечје, народне и уметничке игре; - импровизују мелодије на задани текст; - упознају звуке разних инструмената.
Праћење и вредновање	- усмено испитивање - ангажованост на часу - продукти ученичких активности		
Начин прилагођавања	Наставник прилагођава садржаје индивидуалнообразовним програмима рада. Прати се разумевање наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављањем и разумевањем усвојених појмова.		

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Разред Четврти Годишњи фонд часова 108

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);
- правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;
- комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу;
- одржава равнотежу у различитим кретањима;
- правилно држи тело;
- самостално коригује неправилно држање;
- правилно подиже, носи и спушта терет;
- изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу;
- изведе дечји и народни плес;
- користи терминологију вежбања;
- поштује правила понашања на вежбаљима;
- поштује мере безбедности током вежбања;
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима;
- поштује и примени правила игре;
- навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа;
- прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;
- уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања;
- прати промене у сопственој тежини и висини
- сагледа резултате физичких способности;
- препозна здравствено стање када не треба да вежба;
- уредно одржава простор у коме живи и борави;
- увиди значај правилне исхране за вежбање;
- повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље;
- препозна лепоту покрета и кретања;
- користи научена вежбања у рекреацији породице;
- правилно реагује у случају повреде у школи;
- вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању;
- учествује у предлагању садржаја и начина рада

ОБЛАСТ/ТЕМА

ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ

Вежбе за развој снаге са реквизитима и без реквизита.

Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без реквизита.

Вежбе за развој аеробне издржљивости.

Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге

Вежбе за развој координације.

Национална батерија тестова за праћење физичког развоја имоторичких способности.

Моторичке вештине и игре у развоју моторичких способности.

МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТА И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Атлетика

Технике трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета. Скок увис прекорачном техником. Тробој

Спортска гимнастика

Основни садржаји Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови (прескок разношка). Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе са променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. Проширени садржаји Вежбе на тлу: – летећи колут из места. – састав.

Основе тимских, спортских и елементарних игара

Мини-рукомет. Футсал – „мали фудбал”. Основни елементи кошарке и мини-кошарка

.Основни елементи одбојке

Јацент.

Плес и ритмика

Вежбе са вијачом.

Вежбе са лоптом.

Вежбе са обручем.

Народно коло „Моравац”. коло из краја у којем се школа налази

Пливање

Основна обука пливања.

Скок на ноге.

Полигони

Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима

ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

Култура вежбања и играња

Основна правила мини- – рукомета, фудбала, кошарке, миникошарке и одбојке.

Понашање према осталим учесницима у игри

Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција).

Значај вежбања у породици.

Вежбање у слободно време

Здравствен о васпитање

Правилно држање тела и здравље.

Значај вежбања за правилан рад срца и плућа.

Мишићи и зглобови тела.

Хигијена простора за вежбање.

Исхрана и вежбање.

Значај лекарских прегледа за вежбање.

Поступање у случају повреде (обавестити наставника и др.).

Кључни појмови садржаја: физичке способности, моторичке вештине, здравље, плес и игра.

Методе рада:

- демонстративна;
- метода разговора;
- метода практичног рада.

Активности наставника:

- организује наставу,
- демонстрира,
- даје инструкције,
- упућује ученике,
- прати рад и напредовање ученика,
- оцењује активности ученика,

- подстиче ученике,
- уклања грешке.

Активности ученика:

- прати рад наставника,
- поштује договорене процедуре око уласка и боравка у сали за физичко,
- демонстрира,
- изводи покрете по инструкцији,
- бира игре (у договору са наставником и вршњацима),
- уочава грешке при извођењу и коригује их.

Корелација са другим предметима: *ликовна култура , музичка култура , српски језик, природа и друштво.*

Наставна средства: опрема за физичко васпитање, разни раковизити (лопте, вијаче, козлић, струњаче, шведска клупа, чуњеви, греда, мердевине...), цд са музиком-народна кола.

Начин праћења и вредновања (оцењивање) :

Вредновање и оцењивање постигнутих резултата и достигнућа ученика врши се током целе године, у току и након савладавања планираног програмског садржаја по следећим тематским целинама: 1. стање моторичких способности, 2. стање здравља и хигијенских навика, 3. достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика, 4. однос према раду. Наставник пажљиво прати ученика и оцењује тако да се добије потпуна слика о психофизичком статусу сваког ученика. Потребан је педагошки приступ вредновању достигнућа ученика, како би оцена, која је описна, деловала стимулативно и указивала на напредак ученика.

Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма:

Програмска концепција физичког васпитања заснива се на јединству наставних, ванчасовних и ваншколских облика рада.

У програму су прецизирани оперативни задаци који се сем на редовним часовима остварују и на излетима, кросу, логоровању, зимовању, летовању, курсевима, слободним активностима, такмичењима, спортским данима, приредбама и др. облике

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Физичко васпитање			Разред: 4.
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			Годишњи фонд часова: 108
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТ И	– примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима;	Вежбе за развој снаге с реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са реквизитима и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Национална батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности. Моторичке вештине и игре у развоју моторичких способности	Изражава се покретом и кретањем; Трчи, скаче, баца, игра... Посматра, уочава; Изражава сопствено искуство на нов начин.

2. МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	– примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); – правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – правилно држи тело; – самостално коригује неправилно држање; – правилно подиже, носи и	Технике трчања.Истрајнотрчање. Скокудаљзгрчномтехником.Бацањелоптице иззалета. Скокувиспрекорачномтехником.Тробој. Основнисадржаји Вежбе на тлу: вежбе и комбинације.Прескоциискокови(прескокрзношка). Вежбеувису,вежбеуупоруивежбесапроменамависоваиупора.Вежберавнотеженашведскојклучиинискојгреди. Проширени садржајиВежбенатлу: – летећиколутизместа. састав. Мини–рукомет. Футсал–„малифудбал”. Основниелементикошаркеимини-кошарка.Основниелементи одбојке. Јаџент. Вежбе са вијачом.Вежбе са лоптом.Вежбесаобручем. Народноколо„Моравац”. Народноколоизкрајаукојемсешколаналази Основнаобукапливања.Скокнаног Полигонускладусареализованиммоторичкимсадржајима.	Изражава се покретом и кретањем; Трчи,скаче, баца,игра... Посматра,учава; Изражава сопствено искуство на нов начин.
--	--	---	---

	спушта терет; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи терминологију вежбања; – поштује правила понашања на вежбалиштима; – поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – поштује и примени правила игре;		
--	---	--	--

	– навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; – прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења;		
3. ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	– уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања – прати промене у сопственој тежини и висини; – сагледа резултате физичких способности; – препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања, као и у другим ситуацијама; – уредно одржава простор	Основна правила вежбања. Основна правила мини-рукомета, фудсала, кошарке, мини-кошарке и одбојке. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз, толеранција). Значај вежбања у породици. Вежбање у слободно време. Правилно држање тела и здравље. Значај вежбања за правилан рад срца и плућа. Мишићи и изглобови тела. Хигијена простора за вежбање. Исхрана и вежбање. Значај лекарских прегледа за вежбање. Поступање у случају повреде (обавестити наставника и др.).	Изражава се покретом и кретањем; Трчи, скаче, баца, игра... Посматра, уочава; Изражава сопствено искуство на нов начин.

	у коме живи и борави; – увиди значај правилне исхране за вежбање; – повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета и кретања; – користи научена вежбања у рекреацији породице; – правилно реагује у случају повреде у школи; – вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; – учествује у предлагању садржаја и начина рада.		
--	--	--	--

Праћење и вредновање	Стање моторичких способности; усвојене здравствено-хигијенске навике; достигнути ниво савладаности моторних знања, умења и навика у складу са индивидуалним могућностима; однос према раду.
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савладавања предвиђених садржаја праћење је у складу са личним карактеристикама и психофизичким способностима.

ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ВЕРСКЕ НАСТАВЕ

Циљ наставног програма православног катихизиса јесте да пружи целовит православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност цркве) и будући живот (димензију идеалног) што значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији.

Задаци наставе православног катихизиса су да код ученика:

- Развију отвореност и однос према Богу као другој и другачијој личности у односу на нас, као и отвореност и однос према другом човеку као икони Божијој, личности, такође, другачијој у односу на нас, те да се између ове две релације оствари узајамно зависна веза
- Развију способност за постављање питања о целини и најдубљем смислу постојања човека и света, људској слободи и животу у заједници уопште, феномену смрти, односу са природом која нас окружује и друго
- Изграде способност дубљег разумевања и вредновања културе и цивилизације у којој живе, успона и падова у историји човечанства, као и достигнућа у разним областима стваралаштва
- Помогну у одговорном обликовању заједничког живота са другима, у изналажењу равнотеже између властите личности и заједнице, у остварењу сусрета са светом и са Богом
- Изграде уверење да су свет и све у њему створени за вечност

Оперативни задаци наставе православног катихизиса у четвртм разреду јесу да ученици:

- уоче да конкретни људи као и личности нису постојали пре него што су се родили;
- спознају да је Бог из љубави створио свет за вечност;
- уоче да је Бог створио свет као скуп конкретних врста;
- запазе да је Бог на крају свега створио човека као личност;

- уоче разлику између природе и личности код човека;
- уоче да се структура створеног света огледа у Литургији.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Верска настава			Разред: Четврти
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ наставе православног катихизиса јесте да пружи целовити православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). Ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, кроз који се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема 1. ЦРКВА ЈЕ НАШ ИЗБОР	Исходи по темама Ученик ће моћи да: -уочи важност постојања заједнице -уочи разлику између Цркве и сваке друге заједнице -уочи да је Црква слободна заједница у којој учествују само они који то желе; -знати да се они који су у заједници са Христом називају хришћани и да је Црква њихова заједница	Наставни садржаји -примери из црквеног живота -појам избора и појам слободе	Начин остваривања Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика
2. ХРИСТОС НАС СВЕ ЗОВЕ	-уочи да нас Христос позива у лични однос - заједницу љубави - увиди да су апостоли људи који су слични нама -уочи да је вера основ заједнице са Богом - увиди да су Апостоли позивали људе у заједницу љубави са Христом моћи да разуме значај Христовог оваплоћења (рађања)	-прилагођена и препричана новозаветна прича о Христовом позиву Апостола - Новозаветна прича о ап. Петру када тоне - О делима Апостола	Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Верска настава		Разред: Четврти	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ наставе православног катихизиса јесте да пружи целовити православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). Ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, кроз који се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање		Годишњи фонд часова: 36	
Наставна тема 3.ДИВАН ЈЕ БОГ У СВЕТИМА СВОЈИМА	Исходи по темама -увиди да су сви позвани да буду светителји - уочи важност светитеља као наших узора за остваривање личног јединства са Богом -бити подстакнут да следује светитељима Божјим и да буде добар човек -да препознаје љубав као највећу врлину	Наставни садржаји -прилагођена и препричана нека житија светих - Приче из живота Светога Саве -Приповест о Светом Сави, његовим делима и духовним подвизима .	Начин остваривања Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика
4. ЗНАЧАЈ ВРЛИНСКОГ ЖИВОТА	-увиди да се грех јавља као последица одсуства истинске љубави - уочи да је грех наш погрешан избор -увиди да без врлина нема љубави уочити да је само врлинама могуће остварити однос љубави са Богом и људима; упознати	-грех као промашај циља -последике пада у грех -примери греха и примери врлине -начин изградње врлинског живота	Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика

	најважније хришћанске врлине; увидети да врлине нису човеку дате, већ да се за њих треба трудити;		
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВНИХ ТЕМА

БОГ ЈЕ СТВОРИО ЈЕДИНСТВЕНИ СВЕТ НИ ИЗ ЧЕГА-спознају да је Бог из љубави створио свет за вечност

-и да постојање света зависи од Божије воље

ПОСЛЕДИЦЕ СТВОРЕНОСТИ ПО ПРИРОДУ И ЊЕНО ПОСТОЈАЊЕ-уоче да је Бог створио свет као скуп конкретних врста

-уоче да су бића створена ни из чега и да су зато смртна по природи

СТВАРАЊЕ ЧОВЕКА НА КРАЈУ КАО КРУНЕ СТВАРАЊА-уоче да конкретни људи као личности нису постојали пре него што су се родили

- запазе да је Бог на крају света створио човека као личност

- уоче разлику између природе и личности код човека

- изгради свест о бићу као заједници личности, односно о личности као заједници слободе са другом личношћу

ЕВХАРИСТИЈА СВЕТ У МАЛОМ-уоче да се структура створеног света огледа у литургији

- увођење у Литургију као личну заједницу Бога и човека у Христу кроз крштење

СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА НА ИКОНАМА-уоче да се природа доводи у везу са човеком и да зависи од човека

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ: монолошка метода, демонстративна метода, рад на тексту, метода графичких радова.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: праћење наставног процеса; активно учествовање у наставном процесу; давање и прихватање иницијативе за колективне активности; формирање навика; развијање одговорног односа; логичко закључивање, учествовање на општинском и градском такмичењу, укључивање у прославу Светог Саве.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: организује наставу; усмерава ученике; прати напредак и рад ученика; мотивише и подстиче ученике; даје и прихвата иницијативу за колективне активности.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: са српским језиком кроз текстове православне садржине (о Светом Сави, православним празницима....), слична корелација се остварује и са природом и друштвом, ликовном и музичком културом и народном традицијом.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: уџбеник, дидактички материјал, вхс касете православног садржаја.

НАЧИН ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА

Праћење, вредновање – оцењивање обављаће се континуирано уважавајући интересовања и активности ученика у процесу учења, а у складу са индивидуалним развојним способностима. У процесу праћења остваривања постављених циљева и задатака користиће се у мањој мери класичне писане провере знања, а највише ће се примењивати основни циљ катихизица а то је да ученици постану практични чланови литургијске заједнице. Оцењивање ученика овог предмета је усаглашено са Службеним гласником Републике Србије и Правилником о оцењивању ученика основне школе.

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВЕ ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА

Циљ наставног предмета грађанско васпитање јеподстицање развоја личности и социјалног сазнања код ученика, као и подстицање ученика на активно учешће у процесу образовања и васпитања. Циљ је да се код ученика изграде сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање аутономне, компететне, одговорне и креативне личности, отворене за сарадњу и договор, која поштује и себе и друге.

Задаци наставе грађанског васпитања су:

- подстицање групног рада, сарадње и договарања са вршњацима и одраслима;
- подстицање развоја самопоуздања и личне одговорности;
- оспособљавање ученика за препознавање и разумевањесопствених потреба и потреба других, и да штите и остварују својепотребе на начин који не угрожава друге;
- развијање свести о потреби уважавања различитости иособености;учавање и превазилажење стереотипа везаних запол, узраст, изглед, понашање, порекло;
- развијање појма пријатељства;
- оспособљавање ученика за ненасилно решавање сукоба;
- оспособљавање ученика да разумеју неопходност правила којарегулишу живот у заједници и да кроз договарање активнодоприносе поштовању или мењању правила сагласно потребама;
- оспособљавање ученика да упознају и уважавају дејјих права и дабуду способни да активно учествују у њиховом остваривању;
- развијање и неговање еколошке свести;
- развијање моралног расуђивања и неговање основних људскихвредности;

- оспособљавање ученика да активно доприносе развоју школе помери детета.

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВНИХ ТЕМА

1. - подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима
 - активно учествовање у процесу васпитања
2. - подстицање самосвести, самопоштовања и уважавања других
 - развијати самопоштовање и самопоуздање
 - уважавати разлике међу половима
3. - оспособљавање ученика да препознају и разумеју сопствена осећања и потребе и њихову међусобну повезаност, да штите и остварују своје потребе на начин који не угрожава друге
4. - развијање комуникативне способности, невербалне и вербалне комуникације, вештина ненасилне комуникације
5. - оспособљавање ученика за примену вештина ненасилне комуникације у решавању сукоба и вршњачком поседовању
6. - развијање креативног изражавања
 - оспособљавање ученика да упознају непосредно друштвено окружење и сопствено место у њему и да активно допринесе развоју школе по мери детета
7. - оспособљавање ученика да буду способни да активно учествују у остваривању еколошке свести, бриге о животињама и биљкама
8. - развијати способност процењивања и критичког мишљења о свом раду
 - упознати родитеље са резултатима оствареног програма

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ: методску окосницу предмета чине интерактивне радионице, а у оквиру њих и метода разговора, демонстративна метода, метода практичних радова, метода посматрања, индуктивно-дедуктивне методе.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно учествовање у наставном процесу – радионицама; искуствено учење; размена мишљења и искустава; откривање сазнања о себи и другима кроз размену искустава имишљења; играње; слушање туђих гледишта и инструкција наставника; уочавање; препознавање; описивање и други облици усменог изражавања; формирање навика и ставова; развијање одговорнијег односа према околини, раду, животу.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: организује наставни процес; креативно организује радионичарски облик рада; демонстрира; усмерава ученике; подстиче; слуша; подржава; одржава интересовање и сазнајну мотивацију ученика; храбри ученике на изношење личних ставова; уважава свачије мишљење; помаже ученицима у изградњи позитивне слике о себи, самопоуздања и богатије личности.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: са свим наставним предметима четвртог разреда јер се садржаји грађанског васпитања односе на целокупне односе и појаве у настави и животу ученика уопште.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: папир А4 формата, пак папир , фломастери, бојице, маказе, селотејп, аудио и визуелни прикази ситуација, помоћна литература: Буквар дечјих права и приручник за реализацију овог наставног предмета.

НАЧИН ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА

Праћење и вредновање се обавља континуирано, уважавајући интересовања и активности ученика у процесу учења, а у складу са индивидуалним развојним способностима. У процесу праћења остваривања постављених циљева и задатака, као и постизању постављених стандарда посматра се општа ангажованост и рад ученика у оквиру организованих радионица.

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Грађанско васпитање			Разред: 4.
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ЉУДСКА ПРАВА Ја и други у различитим групама (група)	По завршетку теме,ученик ће моћи да: – разликује понашања појединаца која доприносе или ометају функционисање и напредовање групе; – успоставља, гради и чува успешне односе са члановима групе којој припада; – искаже своја осећања и потребе на начин који не угрожава друге; – препозна и уважи осећања и потребе	Безбедност ученика у школи Ученици имају право на заштиту и безбедност. Правилник школе о безбедности ученика. Безбедност ученика у школи и школском дворишту, на путу између куће и школе, ван школе – на излету и на настави у природи. Безбедност ученика је одговорност свих – запослених у школи, ученика, родитеља, институција ван школе. Безбедно и небезбедно понашање на	Интерактивна радионица Представљање покретом , цртежом Прављење беца,стрипа Игровне активности Искуствено учење кроз размену у групи Играње улога

	других; – наведе и својим речима објасни основна права детета садржана у Конвенцији о дејим правима; – прихвата и образлаже на примерима из живота да свако дете има иста права без обзира на различитости; – препозна ситуације кршења својих и туђих права и показује спремност да тражи помоћ;	интернету. Одговорна употреба мобилног телефона.	
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница (школа, заједница)	По завршетку теме, ученик ће моћи да: – се договара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима; – наводи примере међусобне повезаности права и одговорности; – разликује ненасилну од насилне комуникације међу члановима групе на примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа; – саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем; – даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересу свих страна у сукобу;	– Школа као заједница Вредности школе као заједнице – равноправност, одговорност, солидарност, брига за друге, толерантност, праведност, поштење. Правила у школи и њихова функција. Одговорности ученика и одраслих за функционисање школе као заједнице. Односи у заједници Како радим сам, а како у групи? Шта у школи радимо заједно? У чему смо добри? У чему бисмо – могли бити бољи? Како комуницирамо у групи? Насилна и ненасилна комуникација. Сукоби Узроци сукоба и шта са њима. Сукоб из угла оног другог. Посредовање у сукобу. Конструктивно решавање сукоба.	Интерактивне радионице Искуствено учење кроз размену у групи Представљање покретом Цртање на задату тему Прављење панона Игровне активности Играње улога
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Школа као безбедно место (безбедност у школи)	По завршетку теме, ученик ће моћи да: – представи шта садржи и чему служи Правилник о безбедности ученика његове школе; – се понаша у складу са Правилником о безбедности ученика; – наводи примере одговорности одраслих и ученика за безбедност у школи; – препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу мобилног	– Безбедност ученика у школи Ученици имају право на заштиту и безбедност. Правилник школе о безбедности ученика. Безбедност ученика у школи и школском дворишту, на путу између куће и школе, ван школе – на излету и на настави у природи. Безбедност ученика је одговорност свих – запослених у школи, ученика, родитеља, институција ван школе. Безбедно и небезбедно понашање	Интерактивне радионице Искуствено учење кроз размену у групи Представљање покретом Цртање на задату тему Игровне активности Играње улога

	телефона и интернета;	на интернету. Одговорна употреба мобилног телефона.	
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Школа као безбедно место за све(безбедност у школи)	По завршетку теме,ученик ће моћи да: – сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи; – износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге који могу унапредити безбедност ученика у школи; – учествује у изради плана једноставне акције; – са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; – доприноси промоцији акције; – на једноставан начин вреднује изведену акцију.	Како учинити школу безбедним местом за све – планирање и извођење једноставне акције. Кораци у планирању и извођењу акције. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео-снимци фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.	Избор теме /проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.
Праћење и вредновање	Прати се и оцењује: редовност у похађању наставе, заинтересованост и активно укључивање у процес рада групе, напредовање и развој, као и самосталности у раду ученика. Праћење ће се остваривати систематским посматрањем. Оцењује се описно оценама: истиче се, добар, задовољава.		
Начин прилагођавања	Праћење и разумевање наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему , понављање и утврђивање усвојених појмова.		

7 .ДОДАТНА НАСТАВА

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Српски језик – ДОДАТНА НАСТАВА			Разред:4.
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА:			Годишњи фонд часова:18
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ГРАМАТИКА	- Проширивање знања о реченици, делови реченице; реченице по облику и значењу - У концентричним круговима и континуираним низовима наставити и проширивати знање о реченици, прилошким одредбама, објекат, субјекат и предикат и глаголске и именичке синтагме (не изоловано) у контексту у којем се остварује њена функција - Овладавање терминима; њихово уочавање у реченици и примена у правилном склапању реченица(именице, глаголи, - придеви, бројеви, заменице) (са становишта њене функције у комуникацији) Да се језик представи као систем	- Проста реченица: глаголски и именски предикат - Сложена реченица	Чита, пише, лепи, бира садржаје, истражује, посматра, класификује, именује, упређује, описује, допуњава, саставља

ПРАВОПИС	- Практична примена и усвајање правописних правила језика - Служење правописним речником Оспособљавање за правилно комуницирање књижевним српским језиком	- Правописна правила - Правописна правила теми	Чита, пише, лепи, бира садржаје, истражује, посматра, класификује, именује, упређује, описује, допуњава, саставља
ОСНОВНИ ОБЛИЦИ УСМЕНОГ И ПИСМЕНОГ ИЗРАЖАВАЊА	- Мотивисати и усмеравати на овај вид језичког изражавања - Самостално препричавање - Стварање истраживачке атмосфере на часу - Прича као целовита ментална представа, препознатљива и мисаоно и језички уобличена од планирања, преко реализације до функционалног повезивања са сродним садржајима - Усавршавање и неговање језичке културе - Допуна основних облика језичког изражавања, подизање нивоа ученичке језичке културе - Усвајање основне писмености, језичке грађе и навике примене принципа фонолошког правописа - Неговање културе слушања	- Богаћење речника: примена синтагми у говору и писању - Неговање писменог изражавања, на тему по избору ученика - Описивање портрета - Разредне зидне новине - Интервју са наставником из школе, по избору - Разговор о позоришној представи - Богаћење речника на тему пролеће - Описивање слика које приказују пејзаж (пролеће) - Причање у дијалошкој форми (састављање приче по слободном избору) -	Чита, пише, лепи, бира садржаје, истражује, посматра, класификује, именује, упређује, описује, допуњава, саставља

	саговорника; - Стицање и развијање говорних способности - Увођење ученика у самосталан рад и самообразовање		
КЊИЖЕВНИ ПОЈМОВИ – ЛИРИКА И ЕПИКА	- Увођење ученика у свет књижевности и осталих књижевних текстова (популарних, информативних) - Стицање знања, умења и навика који ће допринети развоју не само књижевне културе, већ и опште културе на којој се темељи укупно образовање - Поступно и систематично навикавање ученика на доживљајно читање текста као значајног предуслова за његово ваљано тумачење на часу - Усмерено/истраживачко читање у функцији продубљивања доживљаја текста и непосредне припреме за његово тумачење. - Читање одломака из текста ради доказивања/образлагања сопствених ставова. - Вежбе у изражајном читању и	Читање и анализа прозних и поетских радова -Одабирање најлепших одломака из прочитаних књига - Анализа једног књижевног дела (фабула и елементи фабуле) - Анализа гледаног играног филма -Анализа гледаног цртаног филма, по избору ученика	Чита, пише, лепи, бира садржаје, истражује, посматра, класификује, именује, упређује, описује, допуњава, саставља

	казивању различитих врста текста - Систематско увођење у начин планирања и препричавање садржине на основу плана - Тумачење ликова, запажање фабуле, радње, информација - Подстицање и охрабривање ученика да записује своје утиске о прочитаним текстовима. - Уочавање слика у описивању		
Праћење и вредновање	Праћење напредовања постигнућа ученика је формативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Праћење би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.		
Начин прилагођавања	За ученике који лакше и брже усвајају предвиђене садржаје припремаће се додатни материјал са проширеним садржајем који би ученици користили на часовима редовне наставе. За изузетно даровите ученике урадиће се одговарајући поступак у индивидуализацији наставе која може водити ка изради ИОПЗ плана за тог ученика у сарадњи са ПП службом.		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА – ДОДАТНА НАСТАВА			Разред:4.
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА:			Годишњи фонд часова:18
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
СКУП ПРИРОДНИХ БРОЈЕВА	- Нумерише вишецифрене бројеве - Записује природне бројеве у облику збира вишеструких декадних јединица - Приказује бројеве на бројевној полуправи употребом знакова $<$, $>$, $=$ и $\neq$ - Зна писмено да сабира и одузима преко 1000 - Зна да множи и дели са остатком и без остатка преко 1000 - Зна особине рачунских операција, приоритет операција и употребу заграда - Зна да решава разломке - Разуме и зна да решава текстуалне задатке који се свode на основне рачунске радње и при томе уме да користи слова за запис непознатог броја	- Нумерација вишецифрених бројева - Рачунске операције и њихова примена - Зависност резултата и њихових компоненти - Бројевни ребуси - дешифровање операција - Магични квадрат и друге шеме - Математичка укрштеница - Логички задаци - задаци досетке - Бројење и размештање фигура - Логички задаци - Комбинаторни задаци - Решавање сложених задатака помоћу неједначина	Чита, пише, лепи, бира садржаје, истражује, посматра, класификује, именује, упређује, описује, допуњава, саставља

	- Решава једноставне проблем ситуације Решава једноставне логичко-комбинаторне проблеме		
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	- Упореджује површи фигура - Користи јединице мере за површину - Користи јединице мере за запремину - Решава једноставне проблем ситуације - Решава једноставне логичко-комбинаторне проблеме	- Проблеми мерења - Проблеми превозења и размештања предмета - Квадрат и правоугаоник - резање и састављање - Квадрат и правоугаоник - резање и састављање Квадар и коцка	Чита, пише, лепи, бира садржаје, истражује, посматра, класификује, именује, упоређује, описује, допуњава, саставља
ПОВРШИНА	- Израчунава површину правоугаоника и квадра - Зна да црта мрежу квадра и коцке - Израчунава обим и површину квадра и коцке - Решава проблемске ситуације - Решава логичко-комбинаторне проблеме -	- Квадрат и правоугаоник - обим и површина - Коцка и квадар - површина - Математичке игре -	Чита, пише, лепи, бира садржаје, истражује, посматра, класификује, именује, упоређује, описује, допуњава, саставља

ЗАПРЕМИНА	- Израчунава запремину кваддра и коцке - Решава проблемске ситуације Решава логичко-комбинаторне проблеме	- Коцка и квадар - запремина - Математичке игре	Чита, пише, лепи, бира садржаје, истражује, посматра, класификује, именује, упређује, описује, допуњава, саставља
Праћење и вредновање	Праћење напредовања постигнућа ученика је формативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Праћење би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе математике у свакодневној формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.		
Начин прилагођавања	За ученике који лакше и брже усвајају предвиђене садржаје припремаће се додатни материјал са проширеним садржајем који би ученици користили на часовима редовне наставе. За изузетно даровите ученике урадиће се одговарајући поступак у индивидуализацији наставе која може водити ка изради ИОПЗ плана за тог ученика у сарадњи са ПП службом.		

8. ДОПУНСКА НАСТАВА

Допунска настава - српски језик

Ред.бр. настав не теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ	Бр.часо ва по теми
1.	Језик	14
	Граматика	8
	Правопис	6
2.	Језичка култура	4
	Усмено изражавање	2
	Писмено изражавање	2
	Укупно	18

Допунска настава из математике

Ред.бр. настав не теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ	Бр.часо ва по теми
1.	ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ	10
2.	Геометрија	6
3.	Мерење и мере	2
	Укупно	18

9. ПОЈАЧАНА НАСТАВА ЗА УЧЕНИКЕ КОЈИ СЛАБИЈЕ НАПРЕДУЈУ

С обзиром да велики број ученика долази из осетљивих друштвених група и недовољно мотивишуће средине, као немали број ученика који градиво савладавају по ИОП-у, поред допунске наставе планиран је појачан рад на савладавању градива из српског језика и математике . Разлози су следећи:

- српски језик као нематерњи;
- говорне мане,
- недовољан рад вежби комуникацијског карактера у породици, недостатак комуникације на релацији наставник-родитељ...

Што се тиче осталих наставних предмета проблеми су присутни због несавладаности језика (читања и писања) те с тога планирамо појачан рад на следећим областима образовно-васпитног рада:

1. Појачан индивидуални рад са ученицима који слабије напредују и нису успели да савладају технику почетног читања и писања ћирилицом подразумева редовно вежбање читања и писања штампаним и писаним словима као и унапређивање комуникације на српском језику, богаћење фонда речи и развијање усменог изражавања;
 2. Увежбавање сабирања и одузимања до двадесет са и без прелаза преко десетице;
 3. Задавање домаћих задатака са припремљеним упутствима за рад;
 4. Појачана сарадња са родитељима - писаним и усменим видом комуникације (у зависности од могућности родитеља);
- Редовно праћење и проверавање од стране наставника (свакодневно проверавање домаћих задатака као и бележење напредовања ученика).

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

КОРЕКТИВНИ ПЕДАГОШКИ РАД

Ред.бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ	Бр.часова по теми
1.	РАЗВИЈАЊЕ ГОВОРНЕ КУЛТУРЕ И БОГАЋЕЊЕ ФОНДА РЕЧИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА	у зависности од напредовања ученика прилагођава се број часова по теми
2.	УСВАЈАЊЕ МАТЕМАТИЧКИХ ПОЈМОВА	
3.	ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	
	Укупно	36

**10 . ПЛАН РАДА ЗА ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ ЗА
4. разред ЗА ШКОЛСКУ 2021/22.ГОДИНУ**

ПЛАН РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ 2021/2022.

РАЗРЕД: IV

НЕД. ФОНД:1ГОД. ФОНД :36

Ред. бр. часа	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	Месец реализације
1.	Моје одељење, разред, школа	септембар
2.	Другарство и недругарство	септембар
3.	Хигијена школских просторија	септембар
4.	Из правилника школског живота и рада	септембар
5.	Понашање на јавним местима	октобар
6.	Програм ненасилне комуникације “Кад ја нећу”	октобар
7.	Здрави зуби – здрава исхрана	октобар
8.	Распоред дневних обавеза	октобар
9.	Моје слободно време	октобар

10.	Посета школској библиотеци	октобар
11.	Израда одељењског паноа	новембар
12.	Моје потребе	новембар
13.	О стиду и срамоти	новембар
14.	Речник осећања	новембар
15.	Зимскечаролије	децембар
16.	Дечја права	децембар
17.	Новогодишња журка	децембар
18.	Наш успех у првом полугодишту	децембар
19.	Дечја права	јануар
20.	Дечја права	јануар
21.	Моја одговорност	јануар
22.	Када деца крше дечја права	јануар
23.	Када родитељи крше дечја права	фебруар

24.	Различити смо, али су нам права иста	фебруар
25.	Сарадња у нашем одељењу	март
26.	Израда пролећног паноа	март
27.	Тужакање	март
28.	Шта ме брине	март
29.	Пријатељство	април
30.	Празници, обичаји	април
31.	Дечји бонтон	април
32.	Мајски колаж	мај
33.	Моје лице има своје боје	мај
34.	Дружење са ...	мај
35.	Успех који смо постигли на крају четвртог разреда	јун
36.	Весели растанак	јун

11. СА СЕКЦИЈЕ

САДРЖАЈИ:

У складу са ресурсима, школа за ученике млађих разреда у оквиру ваннаставних активности организују секције (ликовна, музичка, драмска, рецитаторска, литерарна, спортска).

ЛИКОВНА СЕКЦИЈА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ:

- развијање способности ученика за опажање облика, величина, боја, светла и положаја облика у природи;
- оспособљавање ученика за коришћење техника и средстава ликовно-визуелног изражавања;
- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне и савремене уметности;
- развијање радних навика и подстицање одговорног односа према обавезама;
- социјализација кроз рад и дружење;
- формирање морално-вољних квалитета личности.

МУЗИЧКА СЕКЦИЈА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ:

- развијање музичких способности и жеље за музицирањем/певањем и учешћем на школским приредбама;
- подстицање креативних способности ученика и смисла за колективно музицирање;
- развијање навика слушања музике, подстицање доживљавања и оспособљавање за разумевање музичких порука;
- подстицање стваралачког ангажовања у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање);
- развијање критичког мишљења.

ДРАМСКА СЕКЦИЈА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ:

- богаћење и развијање маште и креативног начина мишљења;
- развијање способности за концентрацију и способности за јавне наступе;
- стицање способности лепог, течног и креативног импровизованог изражавања;
- развој опажања, размишљања и слободног изражавања
- подстицање интересовања за истраживање.

РЕЦИТАТОРСКА СЕКЦИЈА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ:

- подстицање интересовања за рецитовањем, учењем рецитала и игроказа;
- развијање ученичке маште, креативности и оригиналности;
- оспособљавање за лепо и изражајно рецитовање;
- развијање љубави према књизи, а самим тим и проширивањем знања о књижевном стваралаштву;
- упознавање са дикцијом, акцентом, интонацијом, темпом;
- откривањем лепоте поезије
- подстицање на читање и истраживачки рад.

ЛИТЕРАРНА СЕКЦИЈА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ:

- подстицање на креативан и стваралачки рад;
- развијање интересовања за интелектуално размишљање, посматрање и истраживање;
- подстицање на креативно размишљање и креативно писање;
- подстицање читалачке радозналости, одгонетање животних питања и истина, гајењу љубави према књигама и лепом казивању.

СПОРТСКА СЕКЦИЈА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ:

- обављање спортских активности;
- промовисање спорта;
- унапређење развоја ученичких психолошких способности и спортских знања;
- подстицање на повећано занимање за бављење спортом;
- учествовање на школским и општинским такмичењима уз остваривање што бољих резултата;

Ваннаставне активности су мост између школске и ваншколске средине, и то у њеним најбољим и највреднијим аспектима. На нивоу појединачних ученика се добит од ових активности бележи у многим важним доменима личног и образовног развоја и напредовања, а посебно у јачању самопоуздања, иницијативности и лидерских вештина.

Истраживања показују да ученици који учествују у овим активностима временом поправљају и свој школски успех. То није ни мало изненађујуће, јер повезаност коју кроз ове активности успоставља са својом школом, код ученика ствара осећање да су препознати и прихваћени, те школу доживљавају као место где истински припадају.

Ваннаставне активности мотивишу ученике и подстицајно утичу на њихов развој из области науке, технике, културе, уметности, спорта.

Ученици наше школе учествују у разним акцијама, манифестацијама

ПЛАН РАДА ЛИКОВНЕ СЕКЦИЈЕ

Годишњи фонд: 36

Школска 2021/2022..год.

Месец реализације	Редни број часа	Садржај рада
септембар	1.	Упознавање са садржајем рада ликовне секције
	2.	Сецкам, лепим, стварам (колаж – Необична слова) (Међународни дан писмености, 8.9.)
	3.	Сецкам, лепим, стварам (колаж – Аутомобил будућности) (Европски дан без аутомобила, 22.9.)
	4.	Сецкам, лепим, стварам (асамблаж – гитара од картона, вунице, дугмића...)
октобар	5.	Волумен – простор – Бакин портрет (1.10. Међународни дан старијих особа)
	6.	Сецкам, лепим, стварам – Здрава храна (16.10. Светски дан здраве хране, Дан хлеба)
	7.	Асамблаж – Јесења слика
	8.	Сецкам, лепим, стварам (Јеж) кестен, лишће, чачкалице... (4.10. Светски дан заштите животиња)
	9.	Карактеристике пастелних боја и креда у боји – Мртва природа (јесење воће)
новембар	10.	Површина – простор (Моја соба) (20.11. Светски дан права детета)
	11.	Осликавање предмета (тегла, кутија...)
	12.	Карактеристике темпера боја и гваша – Необична птица
	13.	Карактеристике акварел технике – Пејзаж са планинским пределом (11.12. Светски дан планина)
децембар	14.	Новогодишње радости – Украси и честитке
	15.	Новогодишње радости – Украси и честитке
	16.	Новогодишње радости – Изложба дејјих радова
	17.	Линија, површина, волумен, боја, простор – Улица зими
	18.	Свети Сава у школи (темпере, дрвене бојице)

јануар	19.	Свети Сава – црно –бела техника
	20.	Црвена + плава = љубичаста - Цвет
фебруар	21.	Боја – простор – Ваза са цвећем
	22.	Организација бојених облика у односу на раван у простору Необичан град
	23.	Мамин дан – поклон честитке
март	24.	Мамин дан – изложба (8. март – Међународни дан жена)
	25.	Деколаж и асамблаж – Необична соба
	26.	Црвена + жута = наранџаста – Риба
	27.	Сликарски материјали и технике – Бродови у луци

Месец реализације	Редни број часа	Садржај рада
април	28.	У сусрет Ускрсу – Покажи шта знаш
	29.	У сусрет Ускрсу – Темпера, сликање, вајање, графика
	30.	Тема за Дан школе – акварел, бојице, темпере
мај	31.	Изложба поводом Дана школе
	32.	Воштане боје – Моја породица (15.5. Међународни дан породице)
	33.	Површина – простор – У дворишту (24.5. Европски дан паркова)
	34.	Поздрав пролећу – Жута + плава = зелена
јун	35.	Рециклажа – маске – костими (5.6. Светски дан заштите животне средине)
	36.	Колико смо постигли – изложба

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Дигитални свет		Разред: 4.	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.		Годишњи фонд часова:36	
Наставна тема 1.Дигитално друштво	Исходи по темама -промени величину и боју текста,подебља га, искоси и подвуче у програму за обраду текста; -исече, копира и налепи исечени/ копирани текст на одговарајуће место у програму за обраду текста -уметне слику у текст, дода јој оквир и позиционира је на жељени начин у односу на текст у програму за обраду текста -активно учествује у наставном пројекту чији продукт представља граматички коректан текстуални документ намењен познатој публици који садржи слике са текстуалним објашњењима и информације које су пронађене на интернету	Наставни садржаји Селектовање и основно форматирање текста (величина и боја слова, подебљавање, искошавање и подвлачење текста). Селектовање, копирање/исецање и лепљење текста. Уметање слике у текст, додавање оквира, позиционирање слике у односу на текст. Креирање и уређивање текстова за познату публику. Пројектни задатак који подразумева: – претраживање интернета (пробрани елементи напредне претраге); – израду или прилагођавање графике у складу са темом; – креирање текстуалног документа који садржи слике.	Начин остваривања Наведене исходе потребно је остварити са различитим нивоима расположивости дигиталних уређаја намењених за коришћење од стране ученика. Наставник треба да реализује наставу у кабинету за информатику и омогући ученицима да користе рачунаре на начин који директно доприноси остваривању дефинисаних исхода учења. Препорука је да два ученика користе један рачунар како би се развило вршњачко учење, делила одговорност и развијао тимски рад. Вероватно је да ученици имају искуства са коришћењем дигиталних уређаја. Од изузетног је значаја да та искуства наставник увиди и уважи. Ученици могу бити вешти корисници технологије, али то не значи да су и компетентни у овој области. У том смислу, наставник има слободу да наставу организује у складу са техничким могућностима, предзнањима и потребама својих ученика.Током реализације наставе, рад наставника мора бити

			континуирано усмерен ка смањивању дигиталног јаза. Важно је да наставници помогну ученицима који немају могућност приступа технологији од куће тако што ће их, у кабинету за информатику, повезати са ученицима који су дигитално спретни и радити на поспешивању вршњачког учења. Обавезивање ученика да користе наставне материјала за које им је потребан приступ интернету од куће неправедно је према онима који га немају. За такве ученике наставник мора да обезбеди алтернативу – могућност приступа школским дигиталним уређајима, пре или после наставе.
2.Безбедно коришћење дигиталних уређаја	-активно учествује у наставном пројекту којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета -сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка -вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности из свог задужења	Припрема и организација школског догађаја за ученике млађих разреда којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета.	Ученици настављају пројектни приступ настави и учењу припремајући и организујући школски догађај за ученике млађих разреда којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета. Радећи у мањим (хетерогеним) групама, ученици креирају текстуалне документе који садрже слике примењујући научене технике рада са текстом и сликама. Почетак рада представља презентовање пројектне идеје – шта ће садржати документ који припремају и на који начин ће он допринети безбедности деце на интернету. По потреби,

			наставник благо усмерава ученике и пружа тражену помоћ. По завршетку рада на изради докумената, ученици у сарадњи са наставником организују сусрет са млађим ђацима на коме им представљају резултате свог рада.
3.Алгоритамски начин размишљања	-утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма који садржи понављање и гранање -уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму који садржи понављање и гранање -креира програм у визуелном програмском језику на основу датог једноставног алгоритма који садржи понављање и гранање -примени блокове аритметичких оператора при креирању програма у визуелном програмском језику -предвиди садржај променљиве на основу интеракције корисника са програмом (нпр. блок Питај И Чекај и блок Одговор) у датом једноставном програму -креира програм у коме остварује интеракцију са корисником , користећи променљиве, уз помоћ наставника.	Променљиве. Израда програма који садрже гранање, понављање и променљиве.	Наставник омогућава ученицима да у специфичним окружењима за блоковско програмирање (попут <code>code.org</code> или <code>retlja.org</code>) решавају једноставне проблеме чије решавање захтева понављање (програмске циклусе) и гранање. Представља узрасту примерен алгоритам/програм који садржи понављање и/или гранање и поставља ученицима питање: „Ако бисмо сложили блокове на овакав начин, шта би се њиховим извршавањем добило?“. Ученици аргументују своје одговоре и дебатују о тачности изнетих одговора. Наставник представља узрасту примерен алгоритам/програм који садржи понављање и/или гранање, али и грешку. Саопштава ученицима сврху програма. Поставља питање: „Да ли блокови сложени на овакав начин доводе до описаног решења? Да ли је могуће поправити програм?“. Ученици износе предлоге решења и по потреби дебатују о њима. Наставник треба да помогне ученицима да креирају програме у којима се остварује интеракција са

			корисником коришћењем блокова Питај и чекај и Одговор. То практично значи да креирани програм треба да захтева од корисника да нпр. унесе неки број или реч и да на основу тог уноса изврши одговарајућу акцију (испише поруку, нацрта облик, репродукује звук). По могућности, ти програми треба да садрже понављање и/или гранање.
Праћење и вредновање	У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења вреднују се процес и продукти учења.Издајамо неколико техника које се посебно препоручују за примену у оквиру предмета Дигитални свет (превасходно зато што у највећој мери корелирају са његовом природом):самопроцена,вршњачка процена,отворена питања,Већ знам – Желим да научим – Научио/ла сам.		
Начин прилагођавања	Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно гради персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати постигнућа ученика из улоге активног посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), чиме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан). Јачање самопоуздања ученика и саморегулације у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног.		

